

Nr 48

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande; given Stockholms slott den 3 mars 1967.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,

enligt Dess nådiga beslut:

BERTIL

Ragnar Edenman

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ökat statligt stöd till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande vid högre utbildningsanstalter.

Såvitt gäller *hälso- och sjukvården* föreslås statsbidrag utgå till täckande av vissa baskostnader för en särskild hälso- och sjukvårdsorganisation med inriktning mot psykiska och psyko-somatiska sjukdomar för ifrågavarande studerande. Huvudmannaskapet för verksamheten skall enligt förslaget vila på studerandeorganisationerna med medicinalstyrelsen som central tillsynsmyndighet.

Vidare läggs förslag fram om organiserad *motionsverksamhet* i grupp för de studerande. Även denna verksamhet föreslås bli administrerad av de studerandes egna organisationer. Ett statligt bidrag till kostnaderna föreslås utgå.

För nästa budgetår föreslås ett särskilt förslagsanslag av 1 215 000 kr. för dessa ändamål, varav 615 000 kr. för hälso- och sjukvård samt 600 000 kr. för motionsverksamhet.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 3 mars 1967.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande* och anför.

I statsverkspropositionen (bil. 10 s. 330) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till studenthälsovård och studentidrott för budgetåret 1967/68 beräkna ett anslag av 890 000 kr.

Jag anhåller att nu få anmäla denna fråga.

1. Inledning

Den 17 april 1964 uppdrog Kungl. Maj:t åt departementsrådet Carl Lidbom (ordf.), överläkaren Erik Kjell Eriksson och förste byråsekreteraren Beate-Charlotte Hammar att som experter inom ecklesiastikdepartementet biträda med beredning av frågan om vissa indirekta stödåtgärder på det studiesociala området — i första hand avseende hälso- och sjukvårdsförhållanden — till studerande vid postgymnasiala utbildningsanstalter. Sedan Lidbom på egen begäran enledigats från uppdraget att vara ordförande i arbetsgruppen, uppdrog Kungl. Maj:t den 23 april 1965 åt departementsrådet Ulf Larsson att vara ordförande.

Gruppen har den 22 september 1966 avlämnat promemorian Studerandehälsovård (Stencil E 1966: 14). Över promemorian har, efter remiss, yttranden avgetts av riks försäkringsverket, medicinalstyrelsen, riksrevisionsverket, universitetskanslersämbetet efter hörande av berörda universitets- och högskolemyndigheter, skolöverstyrelsen, samarbetsnämnden för lokal- och utrustningsprogramkommittéerna för universitet och högskolor (LUP-nämnden), centrala studiehjälpsnämnden efter hörande av studiemedelsnämnderna, bostadsstyrelsen, statens nämnd för samlingslokaler, handikapputredningen, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Statstjänstemännens riksförbund (SR), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) efter hörande av Sveriges läkarförbund, Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges förenade studentkårer (SFS), som även överlämnat yttrande från Stockholms studentkårers hälsovårdsbyrå, Blivande lärares riksförbund, Sveriges sjuksköterskelevers förbund, Sveriges konservativa studentförbund, Sveriges liberala studentförbund, Centerns studentförbund samt Sveriges socialdemokratiska studentförbund. Härjämte har De handikappades riksförbund inkommit med en skrift i hithörande frågor.

Arbetsgruppen har vidare den 18 november 1966 avlämnat promemorian Motionsverksamhet för studerande (Stencil E 1966: 18). Yttranden över denna promemoria har, efter remiss, avgetts av byggnadsstyrelsen, riksrevisionsverket, universitetskanslersämbetet efter hörande av berörda universitets- och högskolemyndigheter, skolöverstyrelsen, LUP-nämnden, samarbetsnämnden för jordbrukets högskolor efter hörande av berörda högskolor, bostadsstyrelsen, statens nämnd för samlingslokaler, idrottens samarbetsnämnd, 1965 års idrottsutredning, Sveriges riksidrottsförbund, Svenska korporationsidrottsförbundet, Skid- och friluftsrämjandet, Svenska kommunförbundet, Svenska stadsförbundet, SACO, SFS, Sveriges konservativa studentförbund, Centerns studentförbund samt Sveriges socialdemokratiska studentförbund.

I det följande tar jag först upp frågan om studerandehälsovård och behandlar därefter förslaget om motionsverksamhet för studerande. För sammanhangets skull redovisas på vissa punkter förslag som inte fordrar beslut av riksdagen.

2. Studerandehäsovård

2.1 Nuläget

Studiesocialt stöd m. m.

Enligt statsmakternas beslut år 1964 (prop. 1964: 138, SäU 1, rskr 290) utgår studie medel till studerande vid vissa läroanstalter såsom universitet, fackhögskolor, folkskoleseminarier och sjuksköterskeskolor. Bestämmelser i ämnet finns i studiemedelsförordningen den 4 juni 1964 (nr 401), i studiemedelskungörelsen den 24 september 1964 (nr 592) samt i kungörelsen den 3 juni 1966 (nr 225) om läroanstalter och utbildningslinjer vid vilka studiemedel utgå. Den omständigheten att en studiemedelstagare blir sjuk leder inte till någon reduktion av beviljade och utbetalade studiemedel. En studerande som på grund av sjukdom ej kan delta i utbildningen och därför inte erhålla studieintyg kan däremot inte lyfta beviljade studiemedel.

Enligt lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring (ändrad senast 1966: 236) är alla — sålunda även studerande — som har en viss årsinkomst av förvärvsarbete obligatoriskt sjukpenningförsäkrade för dels en grundsjukpenning, dels en tilläggssjukpenning som beror av inkomstens storlek. Därjämte är gift kvinna samt ensamstående kvinna med hemmavarande barn under 16 år obligatoriskt försäkrade för grundsjukpenning. En studerande som inte alls eller endast i ringa utsträckning ägnar sig åt förvärvsarbete kan teckna frivillig sjukpenningförsäkring eller försäkra sig för sjukpenningtillägg till den obligatoriska sjukpenningförsäkring, vartill han eller hon är berättigad. Enligt den obligatoriska sjukpenningförsäkringen utgår grundsjukpenning med 6 kr. per dag medan tilläggssjukpenningens storlek varierar mellan 1 och 46 kr. per dag. Försäkrade i de vanligaste inkomstlägena kompenseras för ca 80 % av inkomstbortfallet. Sjukpenning på grund av den frivilliga försäkringen utgör lägst 6 och högst 15 kr. per dag. Sjukpenningtillägg samt sjukpenning enligt den obligatoriska försäkringen får tillsammans utgöra högst 15 kr. per dag. Karens-tiden för frivillig sjukpenningförsäkring samt sjukpenningtillägg är för studerande 18 dagar. Årsavgiften var år 1965 3 kr. för varje tillförsäkrat belopp om 1 kr. sjukpenning eller sjukpenningtillägg. Frivillig försäkring kan meddelas individuellt eller kollektivt. Individuell försäkring kan emellertid i regel endast tecknas av den som har god hälsa och inte fyllt 55 år. Vid s. k. kollektivt inträde i den frivilliga försäkringen lämnas dispens från ålders- och hälsovillkoren. Enligt riksförsäkringsverket var år 1964 drygt 5 000 studerande i åldersgruppen 20—24 år försäkrade inom den frivilliga försäkringen.

Studiesociala förmåner utgår även i form av statligt stöd till bl. a. studentbostäder — enligt kungörelsen den 5 oktober 1962 (nr 537) om bo-

stadslån (ändrad senast 1966: 372) — och studentkårlokaler enligt kungörelsen den 23 april 1964 (nr 398) om lån till studentkår för anskaffning av studentkårlokaler (ändrad senast 1966: 185).

Samhällets allmänna hälso- och sjukvård

En studerande betraktas inte såsom bosatt på studieorten så länge han kan anses ha sitt hem någon annanstans, t. ex. hos föräldrar eller anhöriga eller, om han är gift, hos familjen. Av denna anledning är han vid behov av sjukvård i princip hänvisad till hemortens sjukhus. Enligt sjukvårdslagen den 6 juni 1962 (nr 242, ändrad senast 1966: 294) åligger det nämligen landstingskommun att ombesörja öppen och sluten vård för den som blir i omedelbart behov därav och som vistas inom landstingsområdet-sjukvårdsområdet utan att vara bosatt där endast så länge vederbörande inte utan men kan flyttas till sjukhus inom det sjukvårdsområde där han är bosatt. Vad gäller mentalsjukvården skall intagning äga rum på det mentalsjukhus inom vars upptagningsområde vederbörande är mantalsskriven. I fråga om tandvården finns däremot inte uppställt något krav på att den som behöver vård skall vara bosatt inom det landstingsområde där folktandvård söks. Inte heller finns något formellt krav på bosättning inom sjukvårdsområdet för att den förebyggande hälsovård som utövas i form av dispensärvård, förebyggande mödra- och barnavård samt skolhälsovård skall kunna åtnjutas.

Den slutna sjukvården medför till följd av sjukförsäkringen i regel ingen kostnad för den enskilde. Vårdavgiften är emellertid i praktiken lägre för dem som vid intagningen är bosatta inom sjukvårdsområdet — s. k. inomlänspatienter — än för övriga eller s. k. utomlänspatienter. Enligt en mellan sjukvårdshuvudmännen träffad överenskommelse — det s. k. utomlänsavtalet — skall dock i vissa fall utomlänspatienter erlägga den lägre avgiften, varvid mellanskillnaden mellan högre och lägre avgift debiteras det landsting inom vars område patienten är bosatt. De fall som avses är behov av omedelbar vård eller undersökning, förtidsbörd eller sociala skäl vid förlossning samt specialistvård.

Den öppna vården innebär för den enskilde en utgift av i allmänhet en fjärdedel av den avgift som tas ut.

Nuvarande hälso- och sjukvårdsorganisation för studerande

De studerande vid universiteten och högskolorna i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå har f. n. tillgång till en speciell hälso- och sjukvård, studenthälsovården. Dessa studerande utgör ca 75 % av samtliga studerande vid de postgymnasiala utbildningsanstalterna. För att ge en allmän bild av studenthälsovårdens nuvarande omfattning redovisar arbetsgruppen tabeller rörande besöksfrekvensen, vilka kan sammanfattas på följande sätt.

Besöksfrekvens vid studenthälsovården

(procent av totala antalet studerande på resp. ort)

Budgetår	Allmänmedicinsk mottagning					Psykiatrisk mottagning				
	Uppsala	Lund	Göteborg	Stockholm	Umeå	Uppsala	Lund	Göteborg	Stockholm	Umeå
1960/61	43 %	64 %	3 %	a)	—	16 %	5 % b)	5 %	2 %	—
1961/62	54 %	58 %	5 %	13 %	—	12 %	—	6 %	3 %	—
1962/63	53 %	54 %	7 %	12 %	—	13 %	2 % b)	6 %	3 %	—
1963/64	53 %	49 %	11 %	10 %	55 %	11 %	—	7 %	3 %	10 %
1964/65	64 %	47 %	12 %	10 %	35 % c)	13 %	5 % b)	8 %	3 %	6 %

Anm. a) Uppgift föreligger ej. b) Kalenderåren 1960, 1962 och 1964. c) Uppskattad siffra.

Av redogörelsen för den på samtliga orter bedrivna *dispensärverksamheten* för studenter inhämtas att antalet undersökningar under perioden 1962—1965 uppgick till något över 18 000 årligen. Antalet vid dessa undersökningar nyupptäckta fall av tuberkulos utgjorde mellan 7 och 13 per år.

Studenttandvård i studenternas egen regi förekommer i Lund, Stockholm och Umeå.

Vad gäller de *konsultationsorsaker* som förelegat vid studenthälsovårdens allmänmedicinska mottagningar redovisas i bilaga till arbetsgruppens promemoria en av studentläkaren i Lund Inga Rydén utarbetad diagnosstatistik för år 1965. Av denna framgår att 14 % av konsultationerna diagnostiserats som »lättare psykiska störningar». Härutöver finns i en rad fall med andra diagnoser symptom på någon psyko-somatisk sjukdom, speciellt inom gruppen matsmältningsorganens sjukdomar.

Som bilaga till promemorian återfinns vidare en redogörelse av docenten Martin Ekblad för verksamheten som psykiater vid Stockholms studentkårer. Av redogörelsen framgår att 24 % av de besökande visar upp studie- och koncentrationssvårigheter som huvudproblem. 20 % utgörs av studenter med allmän ångslan, oro och trötthet som symptom. Vidare redovisas en grupp på 16 % med mer differentierade neurotiska symptom.

Vad gäller *studenthälsovårdens administration* är universitetskanslersämbetet centralt organ för all studenthälsovård med undantag för studentdispensärerna, vilka står under tillsyn av och får bidrag genom medicinalstyrelsen. Bidragen till den allmänmedicinska och psykiatriska verksamheten utgår via universitetens stater. Studentkårerna i Uppsala, Lund och Umeå samt samarbetsorganisationerna för studentkårerna i Göteborg och Stockholm bär det egentliga administrativa ansvaret för studenthälsovården och leder verksamheten genom för ändamålet särskilt inrättade organ. Den ekonomiska förvaltningen ombesörjs av

studentkårerna och samarbetsorganisationerna eller — i ett fåtal fall — av universitetet.

Av den redogörelse beträffande *studenthälsovårdens ekonomi* som lämnas i promemorian framgår att den totala kostnaden för studenthälsovården budgetåret 1964/65 uppgick till 666 700 kr. varav 263 100 kr. täcktes med statsbidrag. Nämda belopp fördelade sig per student på följande sätt.

	Uppsala	Lund	Göteborg	Stockholm	Umeå	Genomsnitt
Kostnad per student	15: 76	14: 82	10: 90	6: 80	10: 92	11: 47
Statsbidrag per student ..	5: 23	5: 88	3: 72	3: 72	3: 33	4: 53

De övriga postgymnasiala utbildningsanstalter vid vilka hälso- och sjukvård för eleverna finns anordnad omfattar enligt gruppens uppgifter ca 80 % av samtliga studerande vid sådana anstalter. Verksamheten, som bedrivs i utbildningsanstaltens regi och regleras i de för resp. skolformer gällande stadgorna, omfattar i huvudsak endast hälsovård. Den är kostnadsfri för de studerande. Vid lärarutbildningsanstalterna bekostas den helt med statliga medel.

Central myndighet för fackutbildningsanstalternas hälsovård är skolöverstyrelsen.

2.2 Arbetsgruppens förslag om studerandehälsovård

De studerandes försäkringsskydd vid sjukdom

Arbetsgruppen konstaterar att de studerande i regel inte omfattas av den obligatoriska sjukförsäkringen och att de inte heller i någon mera betydande utsträckning anslutit sig till den frivilliga sjukpenningförsäkringen. Gruppen föreslår att som villkor för erhållande av studiemedel skall gälla att den studerande har sjukpenningförsäkring för ett dagsersättningsbelopp av 15 kr. och med en karenstid av 18 dagar. Därjämte bör enligt gruppen en studerande ha möjlighet att frivilligt försäkra sig för en sjukpenning av totalt 20 kr. per dag.

De studerandes ställning i den allmänna hälso- och sjukvården

Beträffande den slutna vården framhåller arbetsgruppen inledningsvis att gällande bestämmelser — innebärande att de studerande vid akuta sjukdomsfall får vård på studieortens sjukhus endast så länge förflyttning till hemortens sjukhus inte kan ske utan men för hälsotillståndet — medför betydande nackdelar från studiesocial synpunkt. Om de studerande får vara kvar på studieorten har de möjlighet att bedriva studier under sjukdomstiden. Framför allt vid psykiska sjukdomstillstånd ingår återanpassningen till studierna som ett viktigt moment i behandlingen, vilken försvåras om de studerande inte kan

få vård på studieorten. — Gruppen har inhämtat att gällande bestämmelser i nu aktuellt avseende på universitets- och högskolorterna delvis tillämpas tämligen liberalt. Tolkningen av bestämmelserna varierar dock från ort till ort.

Gruppen har vid kontakt med det av Svenska landstingsförbundet och Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation utsedda utskottet för utomlänsvård skisserat vissa förslag till lösning av det aktuella problemet.

Utskottet för utomlänsvård har sedermera utfärdat en rekommendation till sjukvårdshuvudmännen, som i huvudsak går ut på liberal tillämpning av gällande bestämmelser enligt den praxis som utbildat sig på vissa orter. I anledning därav har gruppen hos huvudmännen inhämtat uppgifter om hur dessa avser att tolka rekommendationen. Därvid har samtliga huvudmän förklarat sig villiga att utge ersättning enligt utomlänsvalets bestämmelser vid vård av studerande på studieortens sjukhus medan en skiftande inställning kommit till uttryck i vad avser reglerna för intagning av studerande på ifrågavarande sjukhus.

En förutsättning för att en rekommendation skall bli effektiv är enligt gruppen att den följs av samtliga huvudmän. Vid den företagna enkäten bland huvudmännen har endast i två fall, nämligen i fråga om Göteborgs stads sjukvårdsstyrelse samt Göteborgs och Bohus läns landsting, visats en restriktiv inställning till den utfärdade rekommendationen, varför gruppen hyser förhoppningen att densamma skall visa sig vara tillräcklig. Det bör enligt gruppen ankomma på medicinalstyrelsen såsom tillsynsmyndighet för hälso- och sjukvården att följa utvecklingen i denna fråga och ta erforderliga initiativ.

Av gruppens redogörelse beträffande den öppna vården framgår att de studerande, som inte är mantalsskrivna på studieorten, enligt sjukvårdslagens bestämmelser formellt inte har tillgång till den allmänna öppna vården på denna ort annat än vid akut behov av vård. Det visar sig emellertid samtidigt att sjukvårdslagens bestämmelser härvidlag tillämpas mycket liberalt av sjukvårdshuvudmännen. Bosättningsbegreppet synes sålunda spela en underordnad roll vid sjukhusens mottagningar för öppen vård. Endast poliklinikerna i Stockholm och Göteborg fäster i praktiken avseende vid detta begrepp men har en praxis som innebär en generös attityd gentemot de studerande. Arbetsgruppen finner det med hänsyn till dessa förhållanden opåkallat att föreslå några åtgärder på området. Gruppen understryker dock nödvändigheten av att nu tillämpad praxis kommer att gälla även i fortsättningen, eftersom dess förslag om en särskild studerandehälsovård bygger på förutsättningen att de studerande har samma rätt till öppen vård på studieorten som ortens övriga invånare.

Särskild hälso- och sjukvård för studerande

Arbetsgruppen tar inledningsvis upp frågan om de studerandes hälsotillstånd och behovet av särskild studerandesjukvård.

Därvid konstateras att de studerande vid postgymnasiala utbildningsanstalter i regel befinner sig i en ålder då allvarliga kroppssjukdomar är sällsynta. Där-
emot är det enligt gruppen uppenbart att psykiska sjukdomar av typen depres-
sion, neuros och insufficiens samt s. k. psyko-somatiska sjukdomar — dvs. till-
stånd där emotionella faktorer och miljöförhållanden anses bidra till upp-
komsten av kroppsliga symptom — ligger bakom ett stort antal fall av
ohälsa och nedsatt arbetsförmåga hos de studerande. Gruppen anser det inte
vara orimligt att antaga att minst en tiondel av de studerande under ett år
får sådana symptom av psykisk eller psyko-somatisk natur att det är motiverat
eller önskvärt att de söker läkare. Av de nervösa sjukdomarna behöver enligt
gruppen endast de svårare psykiatrisk specialistbehandling. Patienter med psy-
ko-somatiska symptom kan få lika god vård hos en invärtesmedicinsk specialist
med kunskap om medicinsk psykologi och patienternas miljöförhållanden. Er-
farenheten visar, anför gruppen, att intellektuellt arbete påverkas snabbare och
av lättare funktionsnedsättningar än annan — särskilt rutinbetonad — verk-
samhet. Faktorer i studiesituationen kan utlösa eller förvärra nervösa symptom.
Det finns emellertid numera stora möjligheter att effektivt behandla många av
de nervösa sjukdomarna.

Gruppen har kommit till slutsatsen att *särskild studerandehälsovård* bör
finnas, koncentrerad i huvudsak till sjukdomar av psykisk och psyko-somatisk
natur. Det avgörande skälet härför är enligt gruppen att denna hälsovårdsgren
framstår som en medicinsk specialitet, där kunskaper och erfarenheter beträf-
fande ungdomsårens psykologi samt de studerandes miljö- och arbetsförhållan-
den har avgörande betydelse för en riktig diagnos och för effektivitet och per-
fektion i terapin. Om den blir en integrerad del av studiemiljön kan, framhåller
gruppen, studerandehälsovården medverka till att utbildningsresurserna utnytt-
jas mer effektivt. Den blir vidare en betydelsefull länk i den kedja av studie-
stödande åtgärder som vidtagits. Därutöver kommer enligt gruppen tjänste-
män inom studerandehälsovården att utgöra ett värdefullt stöd för studie-
medelsnämnderna i deras studieprognosbedömningar samt för utbildningsan-
stalternas lärare och rådgivare. Med en utformning av nu skisserat slag får
studerandehälsovården enligt gruppen karaktären av ett slags företagshälsovård.
Gruppen räknar med att en effektivt fungerande studerandehälsovård kommer
att ge ekonomiska vinster för såväl samhället som den enskilde i form av bättre
hälsotillstånd och förkortade studietider.

I detta sammanhang tar gruppen även upp frågan om särskild *studerande-
tandvård*. Med hänsyn till att ett förverkligande av det förslag till allmän tand-
vårdsförsäkring som lagts fram i annat sammanhang kommer att medföra en
kostnadsreduktion även för de studerande finns enligt gruppen inte tillräckliga
skäl att särskilda statsbidrag till studerandetandvård nu införs.

Arbetsgruppen har diskuterat om den föreslagna studerandehälsovården skulle kunna inordnas i samhällets allmänna sjukvårdsorganisation på orter med högre utbildningsanstalter. En sådan samordning skulle få till följd att de studerande på samma villkor som övriga medborgare fick tillgång till sjukvård inom samhällets sjukvårdsorganisation, en lösning som, framhåller gruppen, från vissa principiella synpunkter vore tilltalande. Mot en sådan lösning kan emellertid enligt gruppen vägande invändningar resas. Verksamhetens omfattning är sådan att sjukvårdshuvudmännen inte rimligtvis kan väntas fullfölja nuvarande generösa praxis vad gäller öppen vård av studerande utan vårdrätt på studieorten. Om huvudmännen påtog sig denna uppgift är det vidare — anför gruppen — inte osannolikt att de skulle resa krav på statsbidrag för verksamheten. Praktiska skäl talar därför enligt gruppen för att studerandehälsovården får en från den allmänna sjukvården på studieorten skild organisation.

Vad gäller studerandehälsovårdens inriktning anser gruppen att en speciell hälso- och sjukvårdsorganisation för de studerande bör omfatta hälsobefordrande förebyggande åtgärder, sjukvård och tandvård.

I de förebyggande åtgärderna bör liksom hittills ingå återkommande skärmbildsundersökningar, vilka enligt gruppen emellertid relativt snart torde kunna begränsas i omfattning och beröra speciellt utsatta studerandegrupper. Det bör, framhålls i promemorian, ankomma på medicinalstyrelsen att följa utvecklingen på detta område.

Gruppen förordar inte generella hälsoundersökningar för de studerande men anser det värdefullt om ytterligare erfarenhet på detta område kan vinnas genom välplanerade begränsade undersökningar.

Inom ramen för de förebyggande åtgärderna bör enligt förslaget vidare inrymmas vaccinationer, preventivmedelsrådgivning, upplysning om hälsosamma kost-, motions- och arbetsvanor samt om inverkan av tobak, sprit och läkemedelsmissbruk ävensom samarbete i studiefrågor, ekonomiska frågor, motionsidrottsfrågor etc. mellan studerandehälsovårdens representanter samt lärare, studiemedelsnämnder och studeranderepresentanter.

Studerandesjukvården bör enligt gruppen vara uppbyggd kring dels en psykiatrisk mottagning, dels en allmänmedicinsk mottagning för i princip patienter med psyko-somatiska symptom men även för studerande med lättare psykiska störningar. Vidare bör ingå kuratorsverksamhet som självständig funktion och som ett stöd i själva sjukvården samt slutligen viss hemsjukvård i form av sjuksköterskebesök.

För övrig sjukvård som inte hänger samman med studerandesjukvården som specialitet bör enligt gruppen de studerande repliera på studieortens allmänna sjukvård.

I fråga om dimensioneringen har gruppen funnit det naturligt att föreslå en ekonomisk ram för verksamheten, så att studerandehälsovården på de olika kårorterna ges möjlighet att bygga vidare med utnyttjande av nuvarande resurser. En ekonomisk ram utan alltför detaljerade avvägningar av vårdformer har dessutom, anför gruppen, den fördelen att den på ett smidigt sätt kan appliceras på orter med ett mindre antal postgymnasiala utbildningsanstalter under hänsynstagande till de speciella förhållanden som kan föreligga där.

För att få en utgångspunkt för en sådan ekonomisk ram redovisar gruppen en *modell för studerandehälsovård*, beräknad för ett studerandeantal av 10 000. Förslaget är att betrakta som en tänkt konstruktion och från hälsovårdssynpunkt kan enligt gruppen samma effekt uppnås med varierande avvägningar mellan de i modellen ingående komponenterna.

Den av gruppen redovisade modellen har följande utformning.

1. En *allmänmedicinsk mottagning* med en heltidsanställd läkare och en heltidsanställd sjuksköterska. Gruppen har härvid räknat med en besöksfrekvens av 50 % och en genomsnittlig besökstid av 15 minuter. I sjuksköterskans uppgifter föreslås ingå även vissa hembesök.

2. En *psykiatrisk mottagning* med en något mer än halvtidsanställd läkare med psykiatrisk specialistutbildning samt en halvtidsanställd sjuksköterska. Vid dimensioneringen har gruppen räknat med högsta nuvarande besöksfrekvens, 13 %, och en genomsnittlig konsultationstid av 30—40 minuter per patient.

3. En heltidsanställd *socialkurator* för studerande med personliga-sociala problem. Kuratorn skall vidare biträda psykiatrikern med utredningsarbete.

4. Studerande i behov av *specialistvård* — med undantag av psykiatriker-vård — bör kunna remitteras till specialister inom den öppna vården på studieorten.

5. *Lokaler och administration* för verksamheten. (Förslagen i denna del redovisas i det följande).

Då det gäller studerandehälsovårdens finansiering måste enligt gruppens uppfattning frågan om fördelningen av kostnaderna mellan samhället och den enskilde betraktas med utgångspunkt i bl. a. de samhälleliga åtagandena på studiefinansieringens område och gällande regler inom sjukvårdsförsäkringen. De studerande är genom den allmänna sjukförsäkringen garanterade samma ersättning för meddelad sjukvård som övriga medborgare. Vidare innebär för flertalet studerande studiemedelssystemet sådana ekonomiska villkor, att den låga avgift som enligt gruppens förslag behöver erläggas av den enskilde vid besök hos studentläkare eller poliklinik inte generellt kan sägas belasta den studerandes ekonomiska situation. Enligt vad gruppen inhämtat skulle eu avgift grundad på sjukförsäkringens återbäringstaxa för det övervägande antalet studerande innebära en kostnad av i genomsnitt 8 kr. per år vid besök hos internmedicinsk specialist och 16 kr. per år vid besök hos psykiatriker. Även om stu-

derandehälsovården i vissa avseenden har likheten med företagshälsovård följer härav inte i och för sig, framhåller gruppen, att sjukvården bör vara kostnadsfri för den enskilde. Om ett dylikt system skulle införas skulle detta innebära att de studerande som grupp gynnades ekonomiskt av samhället i förhållande till andra grupper. En särskild hälso- och sjukvårdsorganisation för studerande är emellertid inte — betonar arbetsgruppen — motiverad av de studerandes ekonomiska situation. Gruppen finner därför starka principiella skäl tala för att de studerande bär sina sjukvårdskostnader i samma utsträckning som övriga medborgare. De bör således själva antingen genom patientavgifter eller bidrag från sina organisationer svara för den fjärdedel av kostnaden för sjukvårdsbesök som inte täcks av försäkringskassan. Härigenom kommer enligt gruppen den sjukvårdande delen av läkarnas verksamhet att helt falla utanför beräkningsgrunderna för statsbidrag.

Med hänsyn till nödvändigheten av en särskild hälso- och sjukvård för studerande finner gruppen det emellertid rimligt att denna vård ges ett statligt stöd som i princip svarar mot sjukvårdshuvudmännens insatser i den kommunala sjukvården och som ger studerandehälsovården en ekonomisk bas som effektivt arbetande organisation inom den studiesociala sektorn. Som grund för statsbidraget bör enligt gruppen ligga kostnaderna för en basorganisation enligt den i det föregående redovisade modellen. I bidragsunderlaget skulle sålunda ingå kostnaderna för en socialkurator, en heltids- och en halvtidsanställd sjuksköterska, medel för arvodering av läkare för arbetsuppgifter utanför den sjukvårdande verksamheten såsom kontakt och överläggningar med studiemedelsnämnd, utbildningsanstaltens lärare och studerandeorganisationerna samt viss sammanhållande administrativ verksamhet ävensom vissa sjukvårdsomkostnader. Lokalkostnader och investeringar ingår ej i baskostnaderna enligt modellen utan beräknas separat. Baskostnaden för nyssnämnda resurser beräknas av gruppen till ca 70 000 kr. eller — med ett sjukvårdsunderlag av 10 000 studerande — 7 kr. per studerande och år. Basorganisationen kan enligt gruppen förutsättas ha viss elasticitet, varför statsbidragets storlek ej bör påverkas upp till ett sjukvårdsunderlag av 10 000 studerande. Enligt gruppen kan det vidare rimligen antagas att det bör finnas ett marginalutrymme inom basorganisationen, varför densamma inte kräver en proportionell ökning i förhållande till antalet besök. Gruppen föreslår därför att statsbidraget per studerande i sjukvårdsunderlaget utöver 10 000 studerande reduceras till 3 kr. per studerande och år. Tillsynsmyndigheten bör, framhåller gruppen, ha möjlighet att — på grundval av den utveckling den föreslagna statsbidragsgivningen medger — efter vunna erfarenheter överväga ändrade regler för beräkning av statsbidragets storlek.

Enligt arbetsgruppen bör någon särskild bidragsform för byggande av lokaler för studerandehälsovården inte införas. I stället bör nuvarande bestämmelser om bidrag till studentbostäder och studentkårlokaler tillämpas och behovet

av medel för nyproduktion av studerandehälsovårdslokaler tillgodoses genom den låneform och det stöd som utgår för den lokal i samband med vilken hälsovårdslokalen planeras. Gruppen finner att en sådan hälsovårdslokal som är belägen i en kårlokal redan enligt gällande bestämmelser bör kunna finansieras inom ramen för kårlokalstödet. I den mån en hälsovårdslokal förläggs till ett studentbostadsområde föreslår gruppen att produktionskostnaderna för hälsovårdslokalen finansieras via studentbostadsstödet. Det statliga lånet utgår därvid med 100 %. Enligt gällande bestämmelser är nyssnämnda beläningsgrund för hälsovårdslokaler enligt gruppens mening inte självklar.

Gruppen föreslår vidare att statsbidrag utgår efter prövning i varje särskilt fall med 100 % av hyreskostnaden för hälsovårdslokaler.

Vid sin bedömning av lokalbehovet har gruppen kommit fram till en nettoyta av 140 m² vid ett studerandeunderlag av ca 10 000. Även lokaler för studenttandvård bör enligt gruppen kunna ingå i begreppet lokaler för studiesocial verksamhet och medelsbehovet kunna täckas på samma sätt som för studerandehälsovården. Gruppen föreslår därför att i låneunderlaget skall få inräknas lokalutrymme för högst 8 tandläkare vid ett studerandeantal av 10 000. Något bidrag till hyreskostnader för tandvårdslokaler föreslås dock inte utgå.

I fråga om den administrativa uppbyggnaden av studerandehälsovården bör man enligt gruppen knyta an till nuvarande förhållanden, dvs. att de studerandes organisationer i realiteten — om än ej formellt — bedriver verksamheten. Eftersom hälso- och sjukvården bör omfatta samtliga studerande vid postgymnasiala utbildningsanstalter på en ort bör — framhåller gruppen — anslagen i fråga inte knytas till någon viss utbildningsanstalt. I stället föreslås de studerande genom sina organisationer, i likhet med vad som gäller för studentbostadsproduktionen, få huvudmannaskapet för den speciella hälso- och sjukvården på resp. utbildningsort. Det bör sedan enligt gruppen ankomma på dessa organisationer att i analogi med exempelvis formerna för studentbostadsproduktionen i stiftelse e. d. bedriva verksamheten efter de kungörelser, tillämpningsföreskrifter och anvisningar, som Kungl. Maj:t och den centrala myndigheten kan komma att utfärda.

De postgymnasiala utbildningsanstalterna är, framhåller gruppen, i mycket stor utsträckning lokaliserade till universitetsorterna, där väl utvecklade kårortsorganisationer finns. Enligt gruppen bör studerande vid postgymnasiala utbildningsanstalter på mindre orter om de så önskar kunna skapa samarbetsorganisationer för att utveckla den föreslagna sjuk- och hälsovården i relation till studerandeantalet på orten. En sådan samarbetsorganisation bör då kunna utses till huvudman för en sjuk- och hälsovårdande verksamhet bland de studerande.

Vad gäller frågan om central myndighet för hälso- och sjukvården erinrar gruppen om att f. n. universitetskanslersämbetet har sådana funktioner i vad avser hälsovården vid universitet och högskolor medan skolöverstyrelsen är cen-

tral myndighet för hälsovården vid de flesta övriga postgymnasiala utbildningsanstalterna. Gruppen anser att även den speciella studerandehälsovården bör bedömas i relation till utvecklingen inom hela området för hälso- och sjukvård i landet och föreslår därför att medicinalstyrelsen utses till central myndighet. Enligt gruppen kan värdet av den studiesociala aspekten minska om en sådan lösning genomförs. Gruppen anser dock att denna nackdel uppvägs av att medicinalstyrelsen får anses ha de största möjligheterna att sakbehandla den föreslagna verksamheten.

I promemorian berörs därefter avgränsningen av de föreslagna åtgärderna. Som framhållits i det föregående har f. n. de studerande vid universiteten och högskolorna i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå tillgång till den särskilda studenthälsovården medan vid lärarutbildningsanstalterna — dvs. lärarhögskolor, folkskoleseminarier, förskoleseminarier och seminarier för huslig utbildning — finns särskild skolhälsovård. Vid sådana utbildningslinjer som ingår i t. ex. yrkesskola eller gymnasium gäller skolstadgans bestämmelser om hälsovård. Vidare har eleverna vid sjuksköterskeskolor tillgång till hälso- och sjukvård.

Arbetsgruppen föreslår — för att ingen organisatorisk splittring på hälsovårdens område inom en och samma skola skall behöva uppstå — att den särskilda studerandehälsovården inte skall omfatta gymnasiet, yrkesskolan eller sjuksköterskeskolorna. Vidare anser gruppen att en separat hälsovårdsorganisation varken bör eller kan upprättas på orter med litet elevunderlag. Å andra sidan bör hälsovården för de studerande på orter med tillräckligt elevunderlag om möjligt samlas i en organisation, varigenom den nuvarande splittringen av resurserna undviks. Gruppen förordar sålunda att på nu befintliga universitetsorter — Uppsala, Lund/Malmö, Göteborg, Stockholm och Umeå — statsstöd utgår till en av de studerande upprättad särskild hälsovårdsorganisation. Till denna organisation bör studerande vid följande utbildningsanstalter ha tillgång: universiteten, de tekniska högskolorna, handelshögskolorna, socialhögskolor, journalistinstitutet, konsthögskolan, musikhögskolan, musikkonservatorierna, skogshögskolan, veterinärhögskolan, lantbrukshögskolan, gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm, sjukgymnastinstitutet, farmaceutiska institutet, de statliga skolorna för scenisk utbildning, Valands konstskola, lärarhögskolor, folkskoleseminarier, förskoleseminarier samt seminarierna för huslig utbildning. Förslaget innebär sålunda att nuvarande skolhälsovård vid lärarutbildningsanstalterna på universitetsorterna slopas. Vid de utbildningsanstalter där någon hälsovård över huvud taget inte förekommer bör enligt gruppen de studerande efter eget val ha rätt att ansluta sig till den särskilda studerandehälsovårdsorganisationen på orten.

Vad gäller universitetsfilialorterna bör det enligt arbetsgruppen vara möjligt att budgetåret 1968/69 upprätta en särskild studerandehälsovård i Linköping och Örebro. Det ankommer på de studerande att ta erforderliga initiativ

härför. I fråga om Växjö och Karlstad ävensom orter med lärarutbildningsanstalter anser gruppen att underlaget till en början kan anses otillräckligt för anordnande av en särskild studerandehälsovård, men att det bör stå de studerande fritt att ta initiativ till en sådan organisation eller behålla nuvarande former av hälsovård.

Kostnadsmissigt innebär gruppens förslag, som delvis framgått av det föregående, att statsbidrag skall utgå till den särskilda studerandehälsovården med — per kårort räknat — 7 kr. för varje studerande som föregående läsår erlagt avgift till studentkår — intill ett studerandeantal av 10 000 — samt 3 kr. för varje ytterligare sådan studerande. Vidare föreslås statsbidrag utgå till hyra för de lokaler som av tillsynsmyndigheten prövas skäligen för verksamhetens bedrivande. I den mån statliga subventioner utgått till uppförande av lokalerna skall enligt gruppen hänsyn härtill tas vid prövningen av hyresbeloppet. Härutöver bör enligt gruppen utgå ersättning för läkarvård enligt sjukförsäkringens återbäringstaxa. Gruppen har vidare ansett att den del av utgifterna för läkarvård som inte täcks genom återbäring från sjukförsäkringen skall bestridas genom avgifter från de studerande. Det bör därvid stå de studerande fritt att besluta att kollektivt genom sina organisationer täcka dessa avgifter.

I följande sammanställning redovisas storleken av det statsbidrag som skulle utgått om åtgärderna tillämpats budgetåret 1966/67.

A. Generellt statsbidrag:

Kårort	Studerandeantal	Statsbidrag
Uppsala	14 900	84 700
Lund/Malmö	16 000	88 000
Göteborg	14 700	84 100
Stockholm	26 900	120 700
Umeå	2 500	17 500
	<hr/> Summa	<hr/> 395 000

B. Bidrag till lokalhyra

	ca	50 000
	<hr/> Summa statsbidrag kr.	<hr/> 445 000

Enligt gruppens beräkningar utgår det statliga bidraget innevarande år till hälso- och sjukvård vid ifrågavarande utbildningsanstalter med ca 380 000 kr., varför de med förslaget förenade ökade kostnaderna uppgår till ca 65 000 kr. För budgetåret 1967/68 kan enligt gruppen — vid en ökning av studerandeantalet med 5 000 — det generella statsbidraget beräknas öka med 17 000 kr.

Gruppen förordar vidare, att staten även framdeles skall bidra till kostnaderna för skärmbildsundersökningar av de studerande. Det torde, framhåller gruppen, få ankomma på medicinalstyrelsen att framlägga konkreta förslag om storleken av detta bidrag.

De studerandes behov av rådgivning

Gruppen redogör inledningsvis för de olika former av rådgivning — studie-rådgivning, ekonomisk rådgivning, social rådgivning och rådgivning för utländska studenter — som f. n. erbjuds studerande vid högre utbildningsanstalter. Enligt gruppens mening sker den faktaförmedlande rådgivningen bäst genom det organ som svarar för verksamheten i fråga. Varje utbildningsanstalt bör således svara för studierådgivning, medan de studerandes organisationer bör ha att informera om de serviceåtgärder som de bedriver. Vad gäller studiemedelsnämndernas försöksverksamhet med rådgivning understryker gruppen, att de rent socialkurativa uppgifterna bör anförtros en tjänsteman inom den särskilda organisationen för studerandehälsovård, men att ett intimt samarbete mellan denne kurator och studiemedelsnämndernas tjänstemän givetvis måste äga rum.

En rådgivningssituation är, framhåller gruppen, sällan entydig. För att de studerandes behov av rådgivning skall kunna tillgodoses tillfredsställande fordras att de olika rådgivande instanserna sinsemellan utvecklar ett nära samarbete. Gruppen förutsätter att samarbetet etableras med utgångspunkt i de lokala förutsättningarna på resp. studieort.

Serviceåtgärder för studerande med handikapp

Arbetsgruppen, som erinrar om samhällets åtaganden gentemot handikappade studerande på det gymnasiala skolstadiet i form av anskaffning av bl. a. bandspelare och skrivmaskiner, finner det böra åligga också de postgymnasiala utbildningsanstalterna att i samarbete med de tekniska hjälpmedelscentralerna tillse att hjälpmedel med hänsyn till handikappets art ställs till förfogande för de handikappade studerande. I regel torde det, framhåller gruppen, vara fråga om endast enstaka studerande, varför eventuella kostnader bör kunna täckas inom ramen för befintliga anslag.

Behovet av vård och service i olika former för studerande med handikapp bör enligt gruppen beaktas av studerandehälsovårdsorganisationerna, som genom sina sköterskor, läkare och kuratorer bör dels medverka till att samhällets allmänna service anlitas, dels bistå med lösning av de problem som kan uppstå för de handikappade till följd av deras studiesituation.

Gruppen erinrar avslutningsvis om att frågan om samhällets åtgärder för de handikappade f. n. behandlas inom handikapputredningen.

2.3 Remissyttrandena

Remissinstanserna har i allmänhet ställt sig positiva till huvuddragen i arbetsgruppens förslag. Däremot råder på åtskilliga punkter delade meningar om den lämpligaste lösningen av detaljfrågorna.

Sålunda förordas vad gäller gruppens förslag om de studerandes försäkrings skydd vid sjukdom, vilket tillstyrks i princip av nära nog samtliga remissinstanser, modifieringar i vitt skilda avseenden. I åtskilliga remissyttranden ifrågasätts lämpligheten av att anknyta kravet på försäkring till erhållandet av studiemedel. Flera remissinstanser förordar en utsträckning av kravet till att omfatta även andra studerande än studiemedelstagare. Vidare påtalas att den av gruppen föreslagna utformningen av försäkringssystemet kan komma att medföra problem av administrativ och praktisk natur. I samband därmed diskuteras möjligheterna till någon form av kollektiv anslutning till den frivilliga sjukpenningförsäkringen. Flera remissinstanser förordar en högre sjukpenning än den av gruppen föreslagna, 15 kr. per dag. Principiella invändningar riktas mot att vid ett genomförande av förslaget en studerande kan komma att samtidigt uppbära såväl studiemedel som sjukpenning.

Vad gäller gruppens förslag rörande de studerandes ställning i den allmänna hälso- och sjukvården framhåller flera remissinstanser, bl. a. *TCO*, *SACO* och *SFS*, att en lösning som kunde tillförsäkra de studerande en ovillkorlig rätt till slutet vård på studieorten enligt deras mening hade varit att föredraga. *Universitetskanslersämbetet* är inte övertygat om att den utfärdade rekommendationen ger anledning till en så optimistisk bedömning som den gruppen givit uttryck för. Enligt ämbetet bör införande av kompletterande bestämmelser övervägas. *Centrala studiehjälpsnämnden* utgår från att frågan tas upp till förnyad prövning om det framdeles skulle visa sig att de studerande får svårigheter i detta hänseende.

Flera remissinstanser, däribland *universitetskanslersämbetet* och *SFS*, understryker vikten av att den praxis som utbildat sig beträffande de studerandes tillgång till öppen vård på studieorten följs även i fortsättningen.

Arbetsgruppens förslag om en särskild hälso- och sjukvård för studerande tillstyrks genomgående av remissinstanserna. *Sveriges socialdemokratiska studentförbund* finner att gruppen — ehuru principiella skäl talar mot en särskild studerandehälsovård — likväl har redovisat en rad motiveringar för att en sådan i dagens läge måste accepteras. *Medicinalstyrelsen* delar gruppens uppfattning att studerandehälsovården måste ses som en medicinsk specialitet. Den bör därför, framhåller styrelsen, av praktiska skäl få en från den allmänna sjukvården på studieorten skild organisation. Enligt bl. a. *Svenska landstingsförbundet*, *TCO* och *SFS* kan en väl utbyggd studerandehälsovård liknas vid en företagshälsovård, som kommer att ge direkta ekonomiska vinster för samhället. *Skolöverstyrelsen* anser att man borde överväga en hälsovård för studerande som bättre svarar mot den förebyggande kostnadsfria hälsovården i t. ex. förskolåldern och skolåldern samt vid lärarutbildningsanstaltens klasslärarlinjer. En utvidgning av hälsovården för studerande till att omfatta även

viss sjukvård kan enligt överstyrelsen leda till krav på att nyssnämnda förebyggande hälsovård i princip skall omfatta även sjukvård.

Den av gruppen föreslagna inriktningen av studerandehälsovården mot psykiska och psyko-somatiska sjukdomar är enligt remissinstanserna väl motiverad. I några yttranden, bl. a. från *LO*, anses emellertid den förebyggande hälsovården otillräckligt beaktad. *Svenska arbetsgivareföreningen* förordar i likhet med *Sveriges liberala studentförbund* en allmän hälsokontroll vid studiernas påbörjande.

Dimensioneringen av organisationen enligt den av gruppen redovisade modellen anses av flera remissinstanser otillräcklig, främst i vad avser behovet av psykiatriker. Gruppens antagande om en besöksfrekvens på psykiatrisk mottagning av 13% — dvs. högsta nuvarande besöksfrekvens — kritiseras av bl. a. *universitetskanslersämbetet*, som finner det mer realistiskt att antaga att behovet ökar per visst antal studerande än att det stannar på nuvarande nivå. Behovet av psykiatrisk vård bör motsvara en heltidsanställd psykiater per 10 000 studerande, hävdar ämbetet liksom bl. a. *centrala studiehjälpsnämnden*, *TCO* och *SFS*. För en förstärkning på denna punkt av gruppens förslag uttalar sig vidare bl. a. *Svenska landstingsförbundet* och *SACO*. *SFS* kritiserar arbetsgruppens beräkningsnorm och framhåller att besöksfrekvensen vid de psykiatriska mottagningarna snabbt skulle stiga om ett större antal besökande kunde tas emot och om samtidigt på ett annat sätt än hittills existensen av den studentpsykiatriska verksamheten gjordes klar för de studerande. Vidare kommer, anför organisationen, den väntade utökningen av studierådgivningen, innebärande bl. a. uppsökande verksamhet, att öka trycket på den psykiatriska studerandehälsovården. Vad gäller den allmänmedicinska mottagningen föreslår bl. a. *SFS* och *SACO* vissa mindre utökningar av gruppens förslag.

Centrala studiehjälpsnämnden ifrågasätter om en särskild studentdispensär numera behövs.

Frågan om tandvård för studerande bör bli föremål för förnyad behandling, framhåller *SACO* och *SFS*, som därvid hänvisar till att den allmänna tandvårdsförsäkringen torde vara inaktuell för avsevärd tid framåt. I andra remissyttranden bl. a. från *universitetskanslersämbetet*, *medicinalstyrelsen* och *LO* understryks däremot att resultaten av förslaget om allmän tandvårdsförsäkring måste avvaktas innan åtgärder vidtas i syfte att inordna tandvården i de studerandes sjukvårdsorganisation.

Gruppens förslag i fråga om lokaler tillstyrks av bl. a. *bostadsstyrelsen*, *LUP-nämnden* och *statens nämnd för samlingslokaler*. Bostadsstyrelsen framhåller att en tillämpningsföreskrift till bostadslånekungörelsen måste ändras om — såsom gruppen föreslagit — hälsovårdslokaler skall belånas till de godkända produktionskostnaderna. Styrelsen tillstyrker en sådan ändring. Enligt *universitetskanslersämbetet* bör staten svara för samtliga kostnader vid nyuppförande av lokaler för studerandehälsovården. Även *Svenska stadsförbun-*

det förordar ett mer vittgående statligt stöd. Förbundet utgår från att kommunerna inte skall behöva engagera sig i investeringar för hälsovårdslokaler.

SFS anser att ett särskilt statligt bidrag bör utgå till kostnader för utrustning av hälsovårdslokalerna. Enligt *riksrevisionsverket* bör det ankomma på de studerandes organisationer att bestrida ifrågavarande kostnader, eventuellt med hjälp av statliga lån.

Vad gäller gruppens förslag rörande studerandehälsovårdens finansiering accepterar *universitetskanslersämbetet* inte att de studerande skall — kollektivt eller enskilt — betala den del av läkararvodena som inte täcks med medel från försäkringskassorna. Om studerandehälsovården ges ett sådant innehåll att den bör rubriceras som ett statens åtagande på utbildningens område bör enligt ämbetet också statliga bidrag utgå för nyssnämnda kostnader. Även TCO avvisar tanken på att viss del av kostnaderna skall bestridas av de studerande själva. Studerandehälsovården kan enligt organisationen på goda grunder jämföras med övriga studieeffektiverande åtgärder såsom studieteknik och studierådgivning, för vilka de studerande inte behöver erlägga några avgifter. Om också kostnaderna för enstaka besök hos läkare och psykiatriker inte ter sig avskräckande förutsätter dock, framhålls i yttrandet, ett första besök hos en psykiater i de flesta fall ett antal återbesök som med den avgiftsfinansiering gruppen stannat för totalt kan medföra kostnader av betydande omfattning. Det är enligt TCO långtifrån osannolikt att den studerande i sådana fall drar sig för att uppsöka läkaren. Liknande synpunkter anförs av SFS och SACO.

SFS erinrar därutöver om att de studerande genom gruppens förslag kommer att belastas med kostnader för administration av hälsovården, vilket inte på samma sätt gäller befolkningen i övrigt. Under hänvisning till att företagshälsovården — vilken oftast är kostnadsfri — bl. a. syftar till att stimulera till läkarbesök vid även obetydliga åkommor, hävdar SFS att samma princip av rent ekonomiska skäl måste gälla även för de studerandes hälsovård. De kostnader som en fri hälsovård drar med sig för staten är enligt SFS obetydliga — för budgetåret 1966/67 225 000 kr. — jämförda med de totala investeringarna i högre utbildning och med vad studieavbrott och studieförseningar på grund av ohälsa betyder i förlorad avkastning på dessa investeringar. Att hävda att de studerande vid en avgiftsfri hälsovård skulle gynnas ekonomiskt av samhället är enligt organisationen helt likvärdigt med att påstå att de statsanställda eller anställda vid företag med företagshälsovård skall betraktas som privilegierade i förhållande till andra samhällsgrupper. Enligt SFS bör studerandehälsovården vara helt avgiftsfri för den enskilde. SACO anser att ett längre gående stöd än det gruppen föreslagit kan diskuteras, medan TCO framhåller att en avgiftsbeläggning av studerandehälsovården skulle innebära en försämring av de studerandes nuvarande studiesociala villkor.

Centrala studiehjälpsnämnden instämmer i gruppens förslag att de studerande själva skall svara för de sjukvårdskostnader som regelmässigt åvilar även andra

grupper i samhället. Under hänvisning bl. a. till att läkarkostnaderna under en längre tids psykisk sjukdom kan komma att uppgå till avsevärda belopp ifrågasätter emellertid nämnden om inte de studerande kollektivt bör svara för den del av kostnaderna för den särskilda studerandehälsovården som inte täcks av försäkringskassorna eller genom det särskilda statsbidrag som gruppen föreslår. I en liknande riktning uttalar sig *Svenska arbetsgivareföreningen*.

Vad gäller beräkningsgrunderna för statsbidraget till de s. k. baskostnaderna anser *universitetskanslersämbetet* att en omprövning i syfte att få fram mer differentierade grunder är motiverad. Minskningen av statsbidraget vid 10 000 studerande från 7 kr. till 3 kr. finner ämbetet orealistisk. Enligt *SFS* erfordras en omprövning av bidragsprinciperna för att överensstämmelse mellan statsbidraget och den föreslagna basorganisationens verkliga kostnader skall uppnås.

I fråga om administrationen av studerandehälsovården tillstyrker flertalet remissinstanser, däribland *medicinalstyrelsen*, *centrala studiehjälpsnämnden*, *TCO* och *SFS*, arbetsgruppens förslag att huvudmannskapet skall ligga på kårortsorganisationerna samt att medicinalstyrelsen skall vara central tillsynsmyndighet.

I vissa yttranden understryks betydelsen av samverkan mellan olika myndigheter. *Medicinalstyrelsen* förutsätter att ett intimt samarbete etableras med vederbörande utbildningsmyndigheter, studerandeorganisationer samt centrala studiehjälpsnämnden men ifrågasätter samtidigt om inte till medicinalstyrelsen bör knytas ett rådgivande organ med representanter för nyssnämnda myndigheter och organisationer samt med uppgift att samordna verksamheten och svara för den långsiktiga planeringen av densamma.

Universitetskanslersämbetet biträder förslaget att medicinalstyrelsen utses till tillsynsmyndighet, men anser att vid styrelsens sida bör stå ett organ för samråd mellan medicinalstyrelsen, kanslersämbetet, centrala studiehjälpsnämnden och skolöverstyrelsen. Därigenom skulle — framhåller ämbetet — den medicinska sakbehandlingen säkras samtidigt som garantier skapas för behandlingen av de problem som härrör från studerandehälsovårdens anknytning till undervisningsområdet.

Medicinalstyrelsen har — framhåller *SFS*, som tillstyrker förslaget i denna del — den medicinska sakkunskap som inte kan avvaras i sammanhanget. Det finns dock en viss risk att studieeffektivitetsaspekterna på de studerandes hälsovård kan komma i bakgrunden. Organisationen anser liksom *TCO* att gruppen borde ha diskuterat möjligheterna att sammanföra alla former av studiesocialt stöd till en enda central instans.

Vad gäller administrationen på det lokala planet anser *universitetskanslersämbetet* att studerandehälsovården bör vara en integrerad del av läroanstalternas verksamhet, varför myndigheterna i princip bör ikläda sig ansvaret för densamma. Ämbetet föreslår att på varje ort med studerandehälsovård inrättas en

nämnd med uppgift att driva verksamheten. I nämnden skall enligt ämbetets förslag ingå representanter för såväl de olika utbildningsanstalterna på orten som de studerandes organisationer. Nämnden skall enligt förslaget vidare vara direkt underställd medicinalstyrelsen. Som skäl för inrättande av en dylik nämnd anför ämbetet bl. a. att kontinuiteten i det löpande arbetet och i nämnden samt samarbetet mellan de olika postgymnasiala utbildningsanstalterna skulle säkras, att arbetet administrativt skulle underlättas samt att fördelar skulle vinnas då det gäller att genom förebyggande åtgärder nedbringa behovet av vård. Kanslersämbetet erinrar slutligen om att gruppens förslag om studerandeorganisationerna som huvudman för hälsovården innebär att förslaget inte behövt belastas med några administrationskostnader. Enligt ämbetets mening måste dessa kostnader under alla omständigheter täckas med allmänna medel.

LO anser — under erinran om att man i arbetslivet i övrigt finner det vara naturligt att huvudmannskapet liksom kostnaderna för företagshälsovården skall åvila arbetsgivaren — att huvudmannskapet för studerandehälsovården skall åvila undervisningsanstalterna. De studerande bör enligt organisationens mening ingå i någon form av styrelse för verksamheten, men denna form för påverkan bör, anser LO, inte sammankopplas med huvudmannskap.

Den av arbetsgruppen föreslagna avgränsningen av åtgärderna till att avse vissa utbildningsanstalter tillstyrks i allt väsentligt av remissinstanserna. Skolöverstyrelsen förordar dock att den nuvarande skolhälsovården behålls vid lärarutbildningsanstalterna, även om eleverna inom denna sektor bör kunna anlita den föreslagna centrala studerandehälsovårdsorganisationen vid behov av sjukvård. Enligt överstyrelsen ger den nuvarande ordningen med hälsovården förlagd till lärarhögskolor och seminarier organisatoriskt bättre möjligheter till samverkan mellan medicinsk och pedagogisk personal. Vidare ges lärarkandidaterna möjlighet att i utbildningssyfte uppleva den form av hälsovård med vilken de sedermera skall samarbeta i skolan. Överstyrelsen finner det även önskvärt att lärarkandidaterna underkastas regelbundna obligatoriska hälsokontroller.

Beträffande hälsovården vid lärarutbildningsanstalter utanför universitetsorterna föreslår skolöverstyrelsen att skolhälsovården behålls i sin nuvarande form men förstärks så att den kommer i paritet med hälso- och sjukvården på universitetsorterna. Den bör sålunda kompletteras med möjlighet för de studerande att utan kostnad besöka psykiater. Vidare bör — anför överstyrelsen — i fråga om de studerandes tillgång till slutna vård på studieorten gälla samma ordning som beträffande universitetsorterna.

Blivande lärares riksförbund tillstyrker att skolhälsovården vid berörda lärarutbildningsanstalter ersätts med den föreslagna studerandehälsovården. Skolläkarsystemet fungerar enligt förbundet så bristfälligt att varje förbättring är angelägen. Den föreslagna studerandehälsovårdens avsevärda utökning och breddning av vårdmöjligheterna för lärarkandidaterna innebär, framhålls i yttrandet, en synnerligen stor förbättring. Gruppens förslag att de postgymnasiala

studerande som utbildas utanför de få stora utbildningsorterna skall hänvisas enbart till nuvarande skolläkarsystem innebär enligt förbundet en diskriminerande studiesocial orättvisa.

Medicinalstyrelsen framhåller vikten av att studerande inom sådana vårdyrkesutbildningslinjer som sjuksköterske- och arbetsterapeututbildning får del inom skolhälsovårdsorganisationen av motsvarande hälso- och sjukvårdsservice — inte minst i fråga om sjukdomar av psykisk och psyko-somatisk natur — som övriga studerande i samma åldersnivå. Några luckor bör sålunda enligt styrelsen inte finnas mellan skolhälsovården och studerandehälsovården. Enligt *SACO* bör samtliga de studerandekategorier som omfattas av studiemedelssystemet bli delaktiga av jämväl studerandehälsovården. En översyn av gruppens förslag i detta avseende är därför motiverad, anför organisationen.

TCO finner det ytterst positivt att arbetsgruppen lagt fram förslag om en enhetlig studerandehälsovård som i jämförelse med nuläget innebär att den särskilda skolhälsovården avskaffas för vissa postgymnasiala utbildningsgrupper. För de studerande vid t. ex. seminarierna medför detta en förbättring av hälsovården samtidigt som de får tillfälle att vid behov konsultera psykiater. Listan över utbildningsanstalter som kan inordnas i den enhetliga studerandehälsovården är dock, framhåller *TCO*, inte fullständig, varför en komplettering bör göras innan förslag om en utbyggnad av studerandehälsovården föreläggs riksdagen.

Även enligt *SFS* bör förteckningen över berörda utbildningsanstalter ses över — i samråd med studerandeorganisationerna — innan bestämmelser i ämnet utfärdas. *Universitetskanslersämbetet*, *skolöverstyrelsen* och *medicinalstyrelsen* anger i sina yttranden ett antal utbildningsanstalter vilka enligt resp. ämbetsverks mening bör fogas in i den av gruppen redovisade förteckningen.

Universitetskanslersämbetet kan bl. a. inte ansluta sig till förslagen att universitetsfilialerna i Karlstad och Växjö skall stå utanför systemet samt att studerandehälsovård på filialorterna skall tillkomma på initiativ från de studerande. Det bör enligt ämbetet ankomma på tillsynsmyndigheten att vidtaga åtgärder för anordnande av studerandehälsovård på dessa orter.

Angelägenheten av rådgivning i olika former — studierådgivning, ekonomisk rådgivning och social rådgivning — för de studerande betonas genomgående av remissinstanserna, samtidigt som betydelsen av nära samarbete mellan de tjänstemän som har sina arbetsuppgifter inom olika sektorer av den rådgivande verksamheten understryks. I denna riktning uttalar sig bl. a. *universitetskanslersämbetet*, *skolöverstyrelsen*, *medicinalstyrelsen*, *centrala studiehjälpsnämnden*, *TCO*, *SACO* och *SFS*. *Blivande lärares riksförbund* framhåller behovet av att tillfredsställande rådgivningsresurser ställs till förfogande även på de »externa» kårorterna.

Betydelsen av särskilt stöd till studerande med handikapp framhålls i ett stort antal yttranden, bl. a. från *universitetskanslersämbetet*, *skolöver-*

styrelsen, medicinalstyrelsen, handikapputredningen, LO, TCO, SFS, Blivande lärarens riksförbund samt De handikappades riksförbund. Bl. a. universitetskanslersämbetet, TCO och SFS beklagar att arbetsgruppen inte ansett sig kunna lägga fram konkreta förslag till lösning av de många frågor som hänger samman med de handikappades studiesituation. Handikapputredningen, TCO och SFS föreslår att särskilda medel snarast ställs till förfogande för personella och tekniska resurser för underlättande av handikappade studerandes studier. Handikapputredningen räknar med att en medelsanvisning för bekostande av vårdarservice åt handikappade som bedriver postgymnasiala studier kan ge värdefulla erfarenheter för utredningens fortsatta arbete.

3. Motionsverksamhet för studerande

3.1 Nuläget

Den svenska idrottsrörelsen vilar av tradition på fristående och av staten obundna organisationer, av vilka Sveriges riksidsrottsförbund, Svenska korporationsidsrottsförbundet samt Skid- och friluftsförbundet är de största. Det statliga stödet till idrotten utgår huvudsakligen från den år 1935 inrättade fonden för idrottens främjande (jfr prop. 1935:1 X ht s. 119, SU 116, rskr 253). Till denna fond avsätts varje år medel från ett särskilt obetecknat anslag under riksstatens tionde huvudtitel. Fonden förvaltas enligt gällande bestämmelser av statskontoret såsom diversemedelsfond, från vilken medel till olika idrottsliga ändamål betalas ut efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Det nyssnämnda anslaget är i riksstaten för budgetåret 1966/67 uppfört med 23 375 000 kr.

Sedan år 1963 finns en av Kungl. Maj:t tillsatt idrottens samarbetsnämnd. Nämnden, i vilken ingår representanter för riks- och korporationsidsrottsförbunden samt för De handikappades riksförbund, har bl. a. att avge yttrande över de årliga anslagsframställningar, som avser anslaget Avsättning till fonden för idrottens främjande.

I vad avser organisationen av studentidrotten i Sverige är universitetskanslersämbetet central myndighet för den verksamhet som bekostas med anslag under riksstatens åttonde huvudtitel, dvs. under innevarande budgetår de båda förslagsanslagen Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor: Avlöningar samt Universiteten och vissa högskolor: Omkostnader. Vid kanslersämbetet finns en särskild inspektor med rådgivande och samordnande uppgifter i frågor rörande studentidrott. Den lokala organisationen på de skilda universitetsorterna företer stora variationer. På varje ort finns emellertid en inspektor för fysisk fostran.

Studentidsrottsorganisationer utanför universitetskanslersämbetets verksamhetsområde är Sveriges Akademiska Idrottsförbund, som sedan år 1964 är medlem av Sveriges riksidsrottsförbund med ställning som specialförbund, de centrala idrottsföreningarna på de olika kårorterna samt vissa övriga organ med varierande aktivitet och omfattning inom ramen för studentkårers och studentnationers verksamhet.

Det statliga stödet till studentidrotten över de båda nämnda riksstatsanslagen används dels till avlöningar åt ett antal lärare i gymnastik och idrott, dels till bestridande av kostnader för lokaler och materiel. Budgetåret 1966/67 finns vid de fem universiteten de för idrottsverksamheten avsedda lärartjänster som redovisas i följande sammanställning.

Tjänster \ Universitet	Uppsala	Lund	Göteborg	Stockholm	Umeå
E. o. tjänster	2 ¹	1			
Arvodestjänster	$\frac{1}{2}$ ²	$1\frac{1}{2}$ ²	$1\frac{1}{2}$ ²	$1\frac{1}{2}$ ²	$\frac{1}{2}$

¹ Varav en personlig tjänst.

² Halvtidstjänsten avser gymnastik och idrott för kvinnliga studerande.

Utöver tjänsterna i sammanställningen disponerar Lunds universitet medel för arvode till en fäktmästare, varjämte tekniska högskolan i Stockholm som ett särskilt arrangemang arvoderar en halvtidsanställd idrottskonsulent för ett år i sänder med medel som står till högskolans förfogande.

Vid sidan av medelsanvisningarna från anslag under åttonde huvudtiteln tillförs studentidrotten resurser genom dels bidrag från riksidsrottsförbundet — såväl ur fonden för idrottens främjande som på andra sätt — till Sveriges Akademiska Idrottsförbund, dels sådana medel som på olika vägar kommer kårorternas centrala idrottsföreningar till del, dels medel från studentkårer och studentnationer till den idrottsverksamhet som bedrivs i dessa organisationers regi. Totalstödet till studentidrotten under budgetåret 1965/66 framgår översiktligt av följande sammanställning.

	Kr.
Staten via anslag under åttonde huvudtiteln	291 300
Staten via fonden för idrottens främjande	112 200
Staten via fritidsgruppsbidrag	24 000
Kommunerna via fritidsgruppsbidrag	12 300
Kommunerna via stimulansbidrag	6 000
Donationsmedel	26 700
Studentkårer och studentnationer	158 800
Studenternas medlemsavgifter m. m.	29 900
Övriga arrangemang: lotterier m. m.	113 300
Summa	774 500

Anm. Speciella tillträdes- och spelavgifter — avseende t. ex. tennisspel — har inte räknats med i sammanställningen.

I fråga om lokaler för studentidrott är Uppsala och Lund bäst tillgodosedda av kårorterna. Vid Uppsala universitet finns dels Studenternas idrottsplats, dels ett gymnastikhus med sporthall och simbassäng. Vidare finns i Uppsala en tennishall som ägs av studentkåren. I Lund är universitetet huvudman för gymnastiksalen »Palæstra» och en tennishall. På övriga universitetsorter finns inga motsvarande studentidrottsanläggningar. Mindre utrymmen för idrott finns på samtliga orter i kårlokaler och studentbostadshus.

3.2 Arbetsgruppens förslag om motionsverksamhet för studerande

Arbetsgruppen redogör inledningsvis för de definitioner och gränsdragningar som bestämt omfattningen av det åt gruppen givna utredningsuppdraget. Därvid har gruppen valt att skilja tävlingsidrotten från de studerandes motionsverksamhet. Såsom tävlingsidrott räknar gruppen allt deltagande i nationella och internationella mästerskaps- och serietävlingar samt förberedelser härför. Gruppen finner den vid tävling bedrivna studentidrotten ligga utanför utredningsuppdraget och de förslag som läggs fram i promemorian berör därför endast de studerandes motionsverksamhet. Arbetsgruppen begränsar även sina förslag till att avse endast studerande vid universitet och högskolor; studerande inom övriga postgymnasiala utbildningsvägar får enligt gruppen sitt motionsbehov tillgodosett på annat sätt.

Som nyss nämnts uppgick det totala stödet till studentidrotten budgetåret 1965/66 till ca 775 000 kr. Gruppen uppskattar den del, som ur detta belopp anvisats till motionsverksamhet, till i runt tal 530 000 kr., varav ca 280 000 kr. från anslag under riksstatens åttonde huvudtitel.

Gruppen framhåller, att olika former av motionsverksamhet under senare år allmänt kommit att betraktas som en viktig del av den förebyggande hälsovården. En rad undersökningar har visat att det sannolikt finns ett betydelsefullt samband mellan regelbunden motion och såväl fysisk som psykisk hälsa. Gruppen hänvisar i detta avseende till den sammanfattning av moderna åsikter om motionsverksamhetens medicinska betydelse, som för några år sedan utarbetades på uppdrag av 1960 års gymnasieutredning (jfr SOU 1963: 42 s. 401). Det kan enligt gruppen på grundval av gjorda undersökningar konstateras, att ett utbrett intresse för motionsverksamhet finns bland de studerande. Gruppen finner det inte minst från studieeffektivitetssynpunkt angeläget, att de studerandes kondition förbättras genom att erforderliga motionstillfällen erbjuds.

Organiserad motionsverksamhet utan anknytning till universitet eller studentorganisation förekommer på samtliga studieorter. Sådan aktivitet — i form av framför allt motionsgymnastik — anordnas enligt gruppen av bl. a. bildningsförbunden, kooperationen och ungdomsorganisationer utan direkt samband med idrottsrörelsen. Hit bör även räknas de tillfällen till motion som skapas genom korporationsidrotten. Även om denna verksamhet i första hand är dimensionerad för att möta motionsbehovet hos resp. orters fasta befolkning, aktiveras inom dess ram även ett stort antal studerande. Enligt gruppen är det emellertid väsentligt att man — i synnerhet på mindre universitetsorter, där tillströmningen av studerande blir mer påtaglig, ställd i relation till den fasta befolkningen — kan erbjuda särskilda motionstillfällen för dessa.

Som framgått av det föregående är ansvaret för de studerandes nuvarande motionsverksamhet ganska splittrat. Enligt arbetsgruppen kan detta förhållande föra med sig att de samlade resurserna inte utnyttjas på bästa möjliga sätt.

Gruppen finner det därför angeläget att i fortsättningen endast en organisation skall ha att svara för motionsverksamheten. Enligt gruppen bör detta ansvar inte åvila särskilda universitetsinstitutioner, bl. a. med hänsyn till att de uppgifter som normalt är förenade med sådana koncentrerats till de redan existerande gymnastik- och idrottshögskolorna (jfr prop. 1966: 50, SU 102, rskr 250). I stället föreslår gruppen — i anslutning till det förslag beträffande studerandehälsovården, som redovisats i det föregående — att *huvudmannaskapet* för även motionsverksamheten skall läggas på de studerandes organisationer. Därvid är det enligt gruppen lämpligast att de s. k. kårortsorganen liksom beträffande hälsovården får hand om ledningen av verksamheten. Gruppen föreslår även att särskilda studentidrottsnämnder inrättas.

Arbetsgruppen har inte funnit det möjligt att redovisa hur många studerande som f. n. deltar i motionsverksamhet. I stället har gruppen — med utgångspunkt i antagandet att befintliga gymnastik- och idrottslärare enbart utnyttjades som ledare av grupp motionsövningar — sökt bedöma hur stor andel av de studerande som skulle kunna tänkas delta i sådana övningar en gång i veckan. Enligt gruppen torde denna andel vara mindre än 10 % av de studerande vid universitet och högskolor. De undersökningar som gjorts beträffande de studerandes motionsintresse tyder emellertid enligt gruppen på att den andel som skulle önska ett motionstillfälle i veckan uppgår till mer än 50 %. Med hänsyn till den betydelse som en rätt bedriven motionsverksamhet har för de studerandes hälsotillstånd och allmänna prestationsförmåga anser gruppen det nödvändigt att samhälleliga insatser utöver de nuvarande kommer till stånd. Enligt gruppen synes ett realistiskt mål vara att hälften av de studerande skall kunna beredas ett motionstillfälle i veckan. Av flera skäl finner gruppen dock att ett sådant mål inte kan uppnås omedelbart. Tills vidare föreslår gruppen en aktivitetsgrad av 25 %, varefter enligt gruppen det intresse som uppvisas och den aktivitet som planeras bör läggas till grund för den fortsatta utbyggnaden av motionsverksamheten.

Enligt arbetsgruppen bör reglerna för statliga bidrag till de studerandes motionsverksamhet i framtiden vara så enkla som möjligt. Statsstödet bör därför enligt gruppen utgå i form av fasta anslag över driftbudgeten. Utgångspunkten för den statliga bidragsgivningen bör enligt gruppen självfallet vara den verksamhet som de studerandes organisationer anordnar enligt av gruppen förordade riktlinjer. Gruppen betonar i detta sammanhang att ett system med fasta riksstatsanslag till de studerandes motionsverksamhet för med sig att sådana fritidsgruppsbidrag, som f. n. utgår i vissa fall, inte skall kunna anvisas till de studerandeorgan som enligt gruppens förslag skall svara för verksamheten. Enligt gruppen ankommer det på skolöverstyrelsen att kontrollera att bidrag av denna typ inte uppbärs av sådan studerandeorganisation som enligt gruppens förslag blir statsbidragsberättigad.

Som redan nämnts finns f. n. sammanlagt $8\frac{1}{2}$ fasta tjänster som lärare i gymnastik och idrott vid universiteten och högskolorna. Av tjänsterna är tre

extra ordinarie. Lärarnas tjänstgöringsskyldighet är i avtal reglerad till 27 timmar per vecka. Enligt gruppen behöver mellan 55 och 60 lärartjänster inrättas för att det av gruppen uppsatta målet — ett motionstillfälle i veckan för 50 % av de studerande — skall kunna uppnås. Gruppen finner emellertid att den önskade aktiviteten kan komma till stånd utan en så stor personalförstärkning, om huvuddelen av motionsgrupperna i stället leds av timarvoderade ledare, av vilka man enligt gruppen inte bör kräva formell kompetens. I sina beräkningar utgår gruppen från ett timarvode av 18 kr. De fasta tjänster som likväl bör finnas bör enligt gruppens förslag förenas med i huvudsak organisatoriska arbetsuppgifter och med endast 15 veckotimmars ledning av motionsgrupper. Innehavarna av dessa tjänster bör enligt gruppen i regel ha avlagt gymnastikdirektörsexamen. Antalet erforderliga sådana tjänster bör enligt förslaget ställas i relation till antalet studerande per universitetsort på det sätt som framgår av följande sammanställning.

Antal studerande	Antal tjänster
3 000— 5 000	1/2
5 000—10 000	1
10 000—15 000	1 1/2
mer än 15 000	2

Om en sådan beräkningsprincip läggs till grund fordras enligt arbetsgruppen under budgetåret 1967/68 2 tjänster på var och en av orterna Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm samt 1/2 tjänst i Umeå. I förslaget är tjänsterna beräknade efter lönegrad A 20, vilket emellertid enligt den förra året slutna överenskommelsen 1966—1968 för undervisningsområdet m. m. numera svarar mot lönegrad U 14. Gruppen finner det naturligt att — vid bifall till gruppens förslag — de gymnastik- och idrottslärare som f. n. är anställda vid universiteten i största möjliga utsträckning förs över till studerandeorganisationerna, som enligt förslaget skall svara även för den personal som erfordras. Såvitt gäller de tre befintliga extra ordinarie tjänsterna i Uppsala och Lund föreslår gruppen att de nuvarande innehavarna även i fortsättningen skall vara anställda av resp. universitet, men att tjänsterna vid deras avgång inte skall få återbesättas.

Enligt arbetsgruppen är det rimligt att stöd till lokalhyra utgår också i framtiden. Gruppen konstaterar att den allmänna hyresnivån för motionslokaler f. n. är ca 10 kr. per timma och föreslår att i statsbidragsunderlaget räknas in hyreskostnader motsvarande denna nivå av den omfattning som fordras för att det uppsatta målet skall kunna uppnås. I Uppsala och Lund bör det enligt gruppen ankomma på universiteten att ta upp motsvarande hyra i den mån universitetens motionsanläggningar används.

F. n. anordnas även vissa idrottsledarkurser på de olika kårorterna. Kurserna leds av idrottslärarna och finansieras i viss utsträckning av riks-idrottsförbun-

det via Sveriges Akademiska Idrottsförbund. Gruppen, som finner denna verksamhet väsentlig, föreslår att sådana kurser skall anordnas även i fortsättningen och förutsätter att de därvid bekostas av riksidsrottsförbundet.

Enligt arbetsgruppens förslag bör — som framgått av det föregående — utbyggnaden av de studerandes motionsverksamhet ta sikte på att omkring hälften av de studerande skall kunna erbjudas ett motionstillfälle varje vecka. Utbyggnaden bör enligt gruppen genomföras successivt och under nästa budgetår innebära ungefär en fördubbling av det nuvarande antalet motionstillfällen. Gruppen föreslår därför, att för budgetåret 1967/68 medel ställs till studerandeorganisationernas förfogande så att 25 % av de studerande kan beredas ett tillfälle till motion per vecka.

Arbetsgruppens förslag innebär i fråga om *kostnaderna*, att statsbidraget till de studerandes motionsverksamhet skall baseras på ett beräknat belopp av 28 kr. per motionstimma. Av detta belopp avser i princip 18 kr. ledararvode och 10 kr. lokalhyra, men inom ramen för beloppet bör enligt gruppen även kunna inrymmas uppkommande kostnader för materiel m. m. I statsbidragsunderlaget skall härutöver inräknas kostnaderna för de föreslagna 8^{1/2} fasta tjänsterna och till dessa knutna sociala avgifter m. m. Enligt gruppen bör de senare kostnaderna, i den del de avser innehavarnas planerande och organisatoriska arbetsuppgifter, helt bestridas av statsmedel. Kostnaderna för motionstimman — även i den mån dessa leds av innehavarna av de fasta tjänsterna — bör däremot enligt förslaget delas lika mellan de studerande och staten. Med utgångspunkt i antagandet att det totala studerandeantalet är 70 000, att varje motionsgrupp omfattar 25 personer och att antalet verksamhetsveckor är 28 — av vilka 7 avser uteverksamhet — beräknar arbetsgruppen det statsbidrag som fordras under nästa budgetår till 445 000 kr. Detta innebär enligt gruppen en ökning av statsbidraget med ca 60 000 kr. jämfört med de medel som budgetåret 1966/67 utgår till motsvarande ändamål. Studerandeorganisationernas bidrag till de totala utgifterna för motionsverksamheten blir enligt gruppens beräkningar 225 000 kr.

Enligt arbetsgruppen disponerar de studerande f. n. motionsutrymmen i *lokaler* med en sammanlagd nettogolvyta av ca 3 400 m². För att en aktivitetsgrad av 25 % skall kunna uppnås krävs enligt gruppen en total yta av 4 000 m². Gruppen framhåller, att detta behov sannolikt kan tillgodoses om de lokaler som redan ägs av universiteten och studentkårerna kompletteras genom att vissa allmänna lokaler hyrs. Enligt gruppen bör emellertid studerandeorganisationerna beredas möjlighet att i samband med bostads- och kårlokalbyggenskap uppföra även motionslokaler. Med hänvisning till att skolöverstyrelsen i sina anvisningar för byggande av gymnastiksalor förordar vissa särskilda typer av lokaler föreslår gruppen, att bostadsstyrelsen och statens nämnd för samlingslokaler skall få i uppdrag att föreslå sådana ändringar i de kungörelser som f. n. gäller för studentbostads- och kårlokalbyggande, att motionslokaler av den storleksordning som rekommenderas i skolöverstyrelsens anvisningar kan inrymmas i låneunderlaget. Nu gällande låne- och bidragsbestämmelser avseende kårlokaler bör enligt

arbetsgruppen tillämpas i fråga om även motionslokalerna. Vidare föreslår gruppen, att riksrevisionsverket skall ges i uppdrag att utreda frågan om den framtida förvaltningen av de gymnastiklokaler som finns vid universiteten i Uppsala och Lund.

Kårortsorganens administrativa uppgifter i vad avser motionsverksamheten för de studerande innebär enligt gruppen sammanfattningsvis, att dessa organ skall ha att genom särskilt inrättade studentidrottsnämnder

tillse att alla studerande på resp. kårort i överensstämmelse med statsbidragsbestämmelserna får tillgång till motionsidrott,

omhänderha den organisatoriska ledningen av verksamheten,

årligen avge anslagsframställningar till Kungl. Maj:t samt

i övrigt fullgöra de åligganden som följer av statsbidragsbestämmelserna.

Med hänsyn till önskvärdheten av att ett centralt organ skall kunna samordna gemensamma frågor rörande de studerandes motionsverksamhet föreslår gruppen, att den förut nämnda idrottens samarbetsnämnd skall åläggas att avge yttrande över studentidrottsnämndernas anslagsframställningar till Kungl. Maj:t. Enligt gruppen bör en representant för de studerande adjungeras med nämnden vid dess handläggning av sådana ärenden.

De studerandes motionsverksamhet är enligt gruppen en del av samhällets totala idrotts- och motionsaktivitet. Med utgångspunkt häri föreslår gruppen att anslaget till de studerandes motionsverksamhet liksom anslagen till övrig idrott m. m. skall fr. o. m. budgetåret 1967/68 utgå från riksstatens tionde huvudtitel. Anslaget bör enligt gruppen föras upp under anslaget Avsättning till fonden för idrottens främjande.

3.3 Remissyttrandena

Remissinstanserna har genomgående ställt sig positiva till motionsverksamheten som sådan. Därvid har allmänt betonats dess betydelse för både den fysiska och den psykiska hälsan. Ingen remissinstans ställer sig avvisande till att särskilda åtgärder vidtas för att de studerandes motionsbehov skall tillgodoses. Ett antal instanser, bl. a. *skolöverstyrelsen* och *1965 års idrottsutredning*, framhåller att de studerande inte bör betraktas som någon särgrupp i motionshänseende, men att de speciella förhållanden som råder i universitetsstäderna talar för att speciell motionsverksamhet organiseras för de studerande. *Statens nämnd för samlingslokaler* finner att det särskilda behov av motion i organiserade former, som kan föranledas av en övervägande teoretiskt inriktad studiegång, i första hand bör tillgodoses inom ramen för den allmänna motionsverksamheten på resp. orter.

Såvitt gäller motionsverksamhetens inriktning har endast ett mindre antal remissinstanser tagit ställning till frågan om verksamheten bör bedrivas i grupp eller inte. *Universitetskanslersämbetet*, *SFS* och *Sveriges konservativa*

studentförbund finner i första hand resursskäl tala för verksamhet i grupp. *Centerns studentförbund* anser däremot att individuell motionsverksamhet i många avseenden är billigare och lättare att administrera (t. ex. terränglöpning och tennis). Även *skolöverstyrelsen* förordar individuell motion med hänsyn till att gruppverksamhet om 25 deltagare enligt överstyrelsen inte ligger i linje med motionsidrottens utveckling i det moderna samhället och inte heller stämmer överens med de studerandes intressen. Ett par remissinstanser tar även upp frågan om tävlings- resp. motionsidrott. *Sveriges riksidsrottsförbund* pekar sålunda på svårigheten att dra gränsen mellan dessa två idrottsformer.

Några instanser har tagit upp gruppens förslag om begränsning av motionsverksamheten till universitets- och högskolestuderande. Alla som yttrat sig i denna fråga hävdar att även andra studerande på det postgymnasiala stadiet bör inrymmas i förslaget, i den mån dessas motionsbehov inte tillgodoses på annat sätt. Bl. a. framhåller *skolöverstyrelsen*, att det vid lärarhögskolornas ämneslärar- och speciallärarlinjer samt vissa seminarier inte finns någon obligatorisk fysisk träning. Överstyrelsen föreslår därför, att motionsverksamheten för dessa grupper organiseras på samma sätt som för de universitets- och högskolestuderande. Ett par instanser, bl. a. *universitetskanslersämbetet* och *skolöverstyrelsen*, pekar vidare på att gruppen i sitt förslag inte uppmärksammat de studerande vid universitetsfilialerna.

Så gott som samtliga som yttrat sig beträffande motionsverksamhetens omfattning har framhållit att aktivitetsgraden 50 % endast bör ses som ett etappmål, om än tillfredsställande vid jämförelse med den nuvarande situationen. *Idrottens samarbetsnämnd*, *samarbetsnämnden för jordbrukets högskolor*, *Sveriges riksidsrottsförbund*, *SACO* och *SFS* anser sålunda att alla studerande bör, om de så önskar, så småningom kunna ges tillfälle till motion minst en gång i veckan. *Universitetskanslersämbetet* betraktar de uppställda aktivitetsgraderna endast som utgångspunkter för grova skattningar av kostnaderna.

Flertalet av remissinstanserna uttalar sig för gruppens förslag i vad avser huvudmannaskapet för motionsverksamheten. Sålunda anför *1965 års idrottsutredning* bl. a., att endast de studerandes egna organisationer har den nödvändiga kontakten med de studerande. Även *universitetskanslersämbetet* anser att ansvaret bör bäras av dem som utövar verksamheten. Utan att vilja föra fram någon bestämd uppfattning i frågan finner ämbetet det motiverat att låta de centrala idrottsföreningarna vara huvudmän. *SFS* anmäler, att Lunds studentkår ansett sig kunna övertaga huvudmannaskapet dels tidigast den 1 januari 1968, dels endast under förutsättning att ett statsbidrag motsvarande en aktivitetsgrad av 25 % utgår även om den verkliga aktiviteten skulle bli mindre. Enligt *SACO* bör idrottslärarna — av inte minst rekryteringsskäl — även i fortsättningen vara anställda vid universiteten, men organisationen har i övrigt ingen erinran mot att de studerande tar över huvudmannaskapet. *Sveriges socialdemokratiska studentförbund* anser för sin del att universiteten bör vara huvudmän, då förbundet förutsätter att motionsverksamheten blir obligatorisk. Enligt

rektorsämbetet vid Stockholms universitet bör den administrativa ledningen av verksamheten i huvudstaden naturligen åvila gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm.

De remissinstanser som yttrat sig över förslaget rörande personalbehovet anser att arbetsgruppen föreslagit för få fasta tjänster. Enligt bl. a. *Sve- riges riksidsrottsförbund* och *SFS* bör tre fasta tjänster inrättas på var och en av de fyra största orterna, medan *SACO* anser att de nämnda orterna bör tilldelas vardera fyra sådana tjänster. Dessa organisationer finner även att Umeå bör ges en heltidstjänst i stället för den halvtidstjänst gruppen föreslagit. När antalet tjänster på samma ort uppgår till två eller flera bör enligt *SACO* en av dem vara förenad med föreståndarskap eller huvudlärarskap för motionsverksamheten. *SFS* betonar behovet av tjänster för den kvinnliga motionsverksamheten.

Flertalet remissinstanser understryker även vikten av att anställningsförhållandena för de fast anställda lärarna tryggas och att de vid övergång till allmän tjänst får tillgodoräkna sig tiden vid de studerandes organisationer. Sålunda förutsätter *SACO*, att den närmare utformningen av tjänstgöringsförhållandena skall bestämmas efter förhandlingar.

Behovet av personal för motionsverksamhet vid universitetsfilialerna tas upp i ett par yttranden. Såväl *universitetskanslersämbetet* som *SFS* förordar medel för motionsverksamhet vid filialerna.

I fråga om lokalbehovet för motionsverksamheten har en rad synpunkter förts fram av remissinstanserna. *LUP-nämnden* samt *1965 års idrottsutredning* uttalar sig i princip för gruppens förslag att bestämmelserna om lån för anskaffning av studentbostäder resp. studentkårlokaler skall ändras så att motionslokaler kan i vidgad omfattning inrymmas i låneunderlaget. *Bostadsstyrelsen* anser det inte lämpligt att motionslokaler av den storlek som arbetsgruppen föreslagit förläggs i studentbostadsområden, eftersom de kräver ett stort studerandeunderlag. Sådana lokaler som kan hänföras till »mindre utrymmen för gemensamt bruk» kan dock redan nu inrymmas i bostadslån. Skulle det i framtiden bli aktuellt att förlägga större motionslokaler i studentbostadsområden, är bostadsstyrelsen beredd att då pröva frågan om belåning. Enligt *LUP-nämnden* är det tveksamt om en 25 %-ig motionsaktivitet kan i huvudsak tillgodoses inom sådana befintliga lokaler som ägs av universitetet och studentkårerna. Nämnden finner det vidare anmärkningsvärt att gruppen i sitt förslag inte beaktat behovet av biutrymmen i anslutning till motionslokalerna. *Svenska stadsförbundet* ställer sig avvisande till förslaget att nya motionslokaler uppförs inom ramen för studentbostads- och studentkårlokalstödet, då detta enligt förbundet kommer att föra med sig krav på tomtsubventioner från kommunernas sida. *Rektorsämbetet vid Stockholms universitet* vill i fråga om lokalbehovet i Stockholm fästa uppmärksamheten på vikten av att hithörande frågor beaktas vid planeringen av Frescatiområdet. *Statens nämnd för samlingslokaler* anför:

Enligt nämndens mening har promemorian inte tillräckligt belyst de möjligheter, som står till buds att på respektive universitetsorter för motionsidrott utnyttja skolornas gymnastiksalar och andra idrottsanläggningar. Nämnden föreställer sig att för ifrågakvarande motionsverksamhet lämpliga lokaler ofta nog är upptagna för annan verksamhet endast under en del av dagen och att sålunda i viss utsträckning plats skulle kunna beredas för de motionsgrupper, som förutsätts skola anordnas bland de studerande vid universitet och högskolor. Studentidrotten, vare sig den tar sig uttryck i tävlings- eller motionsidrott, bör enligt nämndens mening såvitt möjligt samordnas med den idrott, som i övrigt utövas på studieorten. Det särskilda behov av motion i organiserade former, som kan föranledas av en övervägande teoretiskt inriktad studiegång, anser nämnden i enlighet härmed böra i första hand tillgodoses inom ramen för den allmänna motionsverksamheten på orten.

Det sagda utesluter givetvis inte att, där de kommunala resurserna är otillräckliga, anledning kan finnas för studentorganisationerna att i egen regi anordna motionslokaler. I detta sammanhang vill nämnden framhålla att gällande bestämmelser (3 § i kungörelsen om lån för anskaffning av studentkårlokaler) endast i begränsad omfattning möjliggör statlig belåning av motionslokaler. Lokaler av den storlek som förordas i promemorian — »gymnastiksal» — lär sålunda inte ingå i låneunderlaget. De kårlokalprojekt, vilka nämnden haft att förhandsgranska, omfattar som regel motionslokaler till en såväl yt- som volymmässigt inte obetydlig del. Detta tyder på att studentorganisationerna vid planeringen tillmätt motionslokalerna stor vikt. Lokalerna avses vanligen förlagda till sekundärutrymmen (källarlokal) och kan därför anta komma att förhållandevis obetydligt påverka totalkostnaden. Nämnden skulle med hänsyn härtill vilja förorda en utvidgning av begreppet motionslokaler så att detta inte skulle bindas vid det i lånekungörelsen angivna exemplet »rum för... bordtennisspel» och vill även framhålla det önskvärda i att därvid begreppet »motionslokaler» mera exakt definierades. Nämnden vill emellertid inte tillråda att utan tungt vägande skäl regelrätta gymnastiksal inbegrips i låneunderlaget, detta med hänsyn till att sådana lokaler kräver stor takhöjd jämte andra konstruktioner, som medför avsevärt ökade byggnadskostnader i förhållande till vad som skulle blivit fallet om gymnastiksal inte innefattats i projektet.

Den föreslagna utvidgningen av begreppet motionslokaler torde inte behöva inge betänkligheter med hänsyn till att vederbörande studentorganisation ju har att själv bära en stor del av kostnaderna. Det förutsätts vidare att i den mån de studerande inte utnyttjar motionslokalerna dessa kommer att uthyras till utomstående och sålunda komplettera kommunala och andra idrottsanläggningar.

I vad avser stödets utformning finner *rektorsämbetet vid Lunds universitet* att bl. a. frågan om storleken av det statliga stödet fordrar ytterligare överväganden och utredningar. *Idrottens samarbetsnämnd* och *Sveriges riksidsrottsförbund* framhåller, att instruktörerna inom den allmänna idrottsrörelsen ofta utför sitt arbete utan ersättning och att arvoderingen av motionsledarna för de studerande bör differentieras med hänsyn till bl. a. angelägenheten av att idrottsorganisationernas rekrytering av ledare och funktionärer inte försvåras. Gruppens förslag till fördelning av kostnaderna för de fasta tjänsterna avvisas av bl. a. *idrottens samarbetsnämnd* och *SACO*. Några remissinstanser efterlyser särskilda medel för inköp av materiel. *Universitetskanslersämbetet* anser att ett

engångsanslag bör vara tillräckligt, medan t. ex. SFS förordar att särskilda medel kontinuerligt anvisas för ändamålet. SFS finner det vidare tveksamt om 10 kr. per timma för lokalhyra är en realistisk beräkning. Enligt *idrottens samarbetsnämnd* och *1965 års idrottsutredning* bör frågan från vilken huvudtitel statsbidraget skall anvisas anstå till dess förslag rörande idrottens ekonomi över huvud taget har lagts fram. Organisationerna finner därför att medelsanvisningen tills vidare bör utgå från åttonde huvudtiteln i form av ett särskilt anslag.

I fråga om formen för årliga anslagsframställningar föreslår *idrottens samarbetsnämnd*, att de studentidrottsnämnder som gruppen föreslagit skall ge in sina petita till SFS, som därefter enligt nämnden bör med eget yttrande överlämna handlingarna till Kungl. Maj:t. Nämnden har dock ingen erinran mot att även den åläggs att yttra sig över studentidrottsnämndernas anslagsframställningar.

4. Departementschefen

Statsmakterna beslöt år 1964 en omfattande studiesocial reform som innebar bl. a. att staten tog på sig ansvaret att garantera de studerande vid postgymnasiala utbildningslinjer erforderliga medel för att finansiera studierna (prop. 1964: 138, SäU 1, rskr 290). I propositionen anförde jag att frågan om vissa s. k. indirekta studiesociala åtgärder borde utredas. Med anledning härav har en arbetsgrupp inom ecklesiastikdepartementet på Kungl. Maj:ts uppdrag lagt fram förslag om hälsovård och motionsverksamhet för de studerande.

Gruppen har haft som principiell utgångspunkt att de studerande skall tillförsäkras samma möjligheter till sjukvård och motion som övriga medborgare. Av rent praktiska skäl måste därvid enligt gruppen vissa särlösningar väljas. Jag deklarerar denna uppfattning, som står i nära överensstämmelse med de allmänna principerna för studiesocialt stöd och som även markerats t. ex. i fråga om statens stöd till studentkårlokaler (jfr prop. 1963: 172, SU 212, rskr 405).

Såvitt gäller hälso- och sjukvården har arbetsgruppens utgångspunkt — som nyss nämnts — varit att de studerande inte skall bilda en från övriga medborgare avskild grupp i vad avser möjligheten att få vård. I likhet med remissinstanserna ser jag med tillfredsställelse att Svenska landstingsförbundets och Svenska stadsförbundets utskott för utomlänsvård utfärdat sådana rekommendationer som gör det möjligt för de studerande att få slutna vård på studieorten. Jag räknar med att nuvarande praxis från sjukvårdshuvudmännens sida i fråga om de studerandes tillgång till öppen vård skall tillämpas även i fortsättningen.

Liksom gruppen finner jag det således naturligt att de studerande söker sig till den allmänna sjukvården, privatpraktiserande läkare etc. vid behov av sjukvård. Detta bör gälla i fråga om somatiska åkommor, olycksfall m. m. Även då det gäller all annan specialistvård än psykiatrisk bör det vara de allmänna vårdresurserna som tas i anspråk. Däremot finns det även enligt min mening goda skäl för att de studerande i anslutning till utbildningsmiljön ges speciella möjligheter till vård av psykiatriska och psyko-somatiska sjukdomar. Utan tvekan kan nämligen vissa faktorer i studiemiljön utlösa eller förvärra nervösa symptom. I och för sig synes det ändamålsenligt att huvudmannskapet för ifrågavarande hälso- och sjukvård läggs på vederbörande kommunala sjukvårdshuvudmän. Eftersom det är fråga om en av studerandeorganisationerna redan etablerad verksamhet har jag dock ingen erinran mot arbetsgruppens förslag i denna del.

Arbetsgruppens överväganden om en särskild hälso- och sjukvårdsorganisation för studerande syftar närmast till en reglering av det statliga bidraget till en redan pågående verksamhet. Arbetsgruppen har själv strukit under detta be-

traktelsesätt genom att ge sitt förslag formen av en modell, avsedd att läggas till grund för beräkningen av statsbidrag. Enligt min mening är denna modell väl lämpad för sitt syfte. Jag finner därför inte anledning att här gå in på den kritik som några av remissinstanserna fört fram mot gruppens förslag i vad avser avvägningen av personalresurser m. m. Studerandeorganisationerna bör själva få avgöra dimensioneringen av de i hälso- och sjukvårdsorganisationen ingående komponenterna.

Enligt gruppens förslag skall kostnaderna för läkarbesök till den del de inte täcks genom ersättning från allmän försäkringskassa betalas av de studerande själva, individuellt eller kollektivt. Den sjukvårdande delen av de inom studerandehälsovården verksamma läkarnas uppgifter faller därmed helt utanför beräkningsgrunderna för ett särskilt statsbidrag. Sådant bidrag föreslås däremot utgå för en viss basorganisation, omfattande bl. a. kostnader för vissa arbetsledande och administrativa funktioner, kostnaden för kuratorer och sjuksköterskor samt vissa sjukvårdssomkostnader. Motsvarande kostnader täcks i princip inom den kommunala öppna vården av allmänna medel.

I fråga om studerandehälsovårdens finansiering har några remissinstanser förordat ett mer långtgående statligt stöd än det gruppen föreslagit. Bl. a. kritiserar förslaget att de studerande själva skall stå för en del av sina kostnader vid läkarbesök. Å andra sidan räknar skolöverstyrelsen i sitt yttrande med att redan en hälso- och sjukvårdsorganisation av den typ arbetsgruppen tagit upp i sitt förslag kan komma att föra med sig krav på att den nuvarande kostnadsfria hälsovården i förskolåldern och skolåldern skall omfatta även sjukvård. Ett accepterande av tanken att studerandesjukvården skall betraktas som ett statens åtagande på utbildningens område och till följd därav vara kostnadsfri skulle sålunda kunna få svårbedömbara konsekvenser. Jag ansluter mig därför till arbetsgruppens förslag att de studerande — enskilt eller kollektivt — i likhet med övriga medborgare skall stå för den del av kostnaden för läkarbesök som inte täcks av den allmänna försäkringen.

Det erforderliga statsbidraget enligt 1965 års penningvärde har av arbetsgruppen — med den i det föregående redovisade basorganisationen som utgångspunkt — beräknats till per år och ort 7 kr. för varje studerande intill ett studerandeantal av 10 000 samt 3 kr. för varje studerande därutöver. Till detta belopp skulle enligt gruppen komma bidrag till vissa hyreskostnader, beräknade till ca 50 000 kr., samt till kostnader för skärmbildsundersökningar, som f. n. uppgår till drygt 50 000 kr. Enligt min mening bör även kostnaderna för sistnämnda båda ändamål inräknas i ett schablonmässigt beräknat generellt statsbidrag till studerandehälsovård, vilket för nästa budgetår bör fastställas till 10 kr. per studerande intill ett studerandeantal av 10 000 samt 5 kr. per studerande därutöver. Med utgångspunkt häri beräknar jag statsbidraget för budgetåret 1967/68 till 615 000 kr. varvid jag utgått från gruppens metod för beräkning av antalet studerande.

Då det gäller lokalfrågorna anser jag det mest naturligt att de studerande i

första hand söker hyra utrymmen inom den befintliga sjukvårdsorganisationen på de olika orterna. I den mån det blir nödvändigt att i studentbostadshus eller studentkårlokaler inrymma lokaler av här avsett slag bör, som arbetsgruppen föreslagit, detta tillgodoses genom gällande låneformer härför. Därest gällande bestämmelser om bostadslån behöver ändras i detta syfte torde frågan få anmälas för Kungl. Maj:t i annat sammanhang. Dimensionering och planering av lokaler för studerandehälsovården bör prövas av medicinalstyrelsen. Därvid bör som gruppen föreslagit även lokaler för tandvård få medräknas. I anledning av bl. a. vad som anförts i vissa remissyttranden är jag emellertid inte beredd att förorda att de studerande skall i övrigt ges några speciella förmåner i tandvårdshänseende.

Arbetsgruppens förslag till administrativ uppbyggnad av studerandehälsovården är enligt min mening väl avvägd. Jag anser därför att medicinalstyrelsen bör utses till central tillsynsmyndighet för verksamheten. Huvudmannaskapet för studerandehälsovården på det lokala planet bör såsom jag tidigare framhållit vila på de studerande själva genom deras organisationer. Som villkor för statsbidrag bör därvid gälla, att studerandeorganisationerna vid samtliga berörda postgymnasiala utbildningsanstalter på resp. orter inrättar en nämnd för den direkta ledningen av studerandehälsovården. Som jag kommer att beröra i det följande bör denna nämnd administrera även motionsverksamheten för studerande.

Jag delar arbetsgruppens uppfattning att en särskild hälso- och sjukvårdsorganisation för studerande på en ort förutsätter ett elevunderlag av viss omfattning. I enlighet med förslaget förordar jag därför, att statsbidrag för nästa budgetår utgår till sådan organisation endast på de nuvarande universitetsorterna. Denna organisation bör därvid omfatta även lärarutbildningsanstalterna, vilket innebär att nuvarande skolhälsovård vid dessa anstalter på universitetsorterna kommer att avvecklas. Enligt min mening bör därvid den utrustning som finns för den nuvarande verksamheten utan ersättning överlåtas till de studerandes organisation för hälso- och sjukvård, i den mån den inte övergångsvis behöver tas i anspråk för övningskolorna vid lärarhögskolor och folkskoleseminarier. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att bland de läroanstalter som omfattas av studiemedelssystemet närmare fastställa vilka som skall inordnas i den nya organisationen för studerandehälsovård.

I fråga om studerandehälsovård utanför universitetsorterna — t. ex. på orter med universitetsfilialer eller lärarutbildningsanstalter — bör det som arbetsgruppen föreslagit ankomma på vederbörande studerandeorganisationer att ta de initiativ som kan bli nödvändiga. Statsbidrag bör efter statsmakternas prövning kunna utgå enligt samma förutsättningar som på universitetsorterna.

Genom samhällets åtaganden på gymnasiestadiet har studerande med svåra h a n d i k a p p beretts möjlighet att avlägga studentexamen. Det ankommer på berörda högre utbildningsanstalter att i möjligaste mån biträda studerande med

handikapp som önskar bedriva postgymnasiala studier. Med hänsyn till det fåtal elever det här rör sig om torde det vara möjligt att inom ramen för resp. läroanstalters ordinarie anslag bestrida kostnader för sådan service och sådana tekniska hjälpmedel som direkt hänför sig till dessa studerandes deltagande i undervisningen och till deras studier.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att frågan om vårdarservice och personlig hjälp i den dagliga livsföringen åt dem som på grund av handikapp har svårt att klara sig själva prövas av handikapputredningen. Avsikten är att redan höstterminen 1967 i anslutning till Norrbackainstitutets verksamhet försöksvis börja med vårdarservice åt de studenter som i vår utexamineras från det till Norrbackainstitutet förlagda gymnasiet och som ämnar fortsätta studierna vid Stockholms universitet.

Arbetsgruppen har i fråga om de studerandes försäkringskydd vid sjukdom föreslagit, att som villkor för erhållande av studiemedel skall uppställas att den studerande är sjukpenningförsäkrad till en dagersättning av 15 kr., dvs. det högsta belopp som f. n. kan utgå vid frivillig studerandeförsäkring. Vidare bör det enligt gruppen finnas möjlighet för de studerande att teckna försäkring för ytterligare 5 kr. per dag. Som framgått av min redogörelse i det föregående har remissinstanserna, som i huvudsak ställt sig positiva till en sådan försäkring, rest invändningar mot vissa detaljer i förslaget. Bl. a. har flera instanser förordat en högre sjukpenning. Från några håll har förts fram förslag att försäkringen skall vara kollektiv. Vidare har några av remissinstanserna funnit det mindre tillfredsställande att såväl studiemedel som sjukpenning kan komma att utgå på samma gång. Enligt min mening bör bl. a. sistnämnda fråga närmare utredas innan ställning tas till förslaget angående sjukpenningförsäkring för ifrågavarande studerande. Jag avser därför att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt riksrevisionsverket att i samråd med bl. a. centrala studiehjälpnämnden och riks försäkringsverket utreda vissa med en sådan sjukpenningförsäkring sammanhängande frågor.

Även i vad avser förslaget om statligt bidrag till motionsverksamhet delar jag gruppens uppfattning att det är av rent praktiska skäl som statsbidrag bör utgå till stöd för en aktivitet som är avsedd enbart för studerande. Det statliga stödet bör dock endast avse motionsverksamhet i grupp. Statens stöd till den tävlingsidrott som bedrivs av studenternas idrottsföreningar bör alltså bedömas i samband med prövningen av övriga idrottsanslag.

Arbetsgruppen har i promemorian begränsat sina förslag till att gälla endast studerande vid universitet och högskolor. Vid remissbehandlingen har några instanser kritiserat en sådan avgränsning. För egen del anser jag att i princip alla studerande på postgymnasiala utbildningslinjer bör bli delaktiga i den motionsverksamhet som anordnas på de olika kårorterna, förutsatt att de inte erbjuds organiserade motionstillfällen i annan ordning, t. ex. genom att gymnastik eller något motsvarande ämne finns upptaget på deras ordinarie schema.

Enligt gruppens förslag skall resurser ställas till förfogande av en sådan omfattning att i genomsnitt varje studerande inom några år kan beredas tillfälle till en halvtimmas motion i veckan. Den framtida utvecklingen av motionsverksamheten bör bli beroende av det intresse som kommer att visas från de studerandes sida. I fråga om aktivitetsnivån under budgetåret 1967/68 bör arbetsgruppens förslag enligt min mening kunna godtagas i det väsentliga.

Jag vill också i huvudsak ansluta mig till arbetsgruppens förslag att de studerandes egna organisationer skall ta över ansvaret för motionsverksamheten. Det är naturligt att de studerande själva står som huvudmän för en helt frivillig aktivitet av det slag det här är fråga om. Verksamheten bör på varje kårort administreras av den gemensamma nämnd som jag föreslagit i det föregående. Med anledning av vad som vid remissbehandlingen anförts av Lunds universitets studentkår kan det emellertid bli nödvändigt att motionsverksamheten i Lund under en övergångsperiod administreras av universitetet även efter den 1 juli 1967. Verksamheten bör i så fall få samma omfattning som under innevarande budgetår.

Det synes ändamålsenligt att idrottens samarbetsnämnd ges tillfälle att yttra sig över kårortsstämmornas årliga anslagsframställningar. Vid samarbetsnämndens behandling av sådana ärenden bör — som gruppen föreslagit — en representant för de studerande vara adjungerad.

De kurser för blivande idrottsledare som redan anordnas på de olika kårorterna bör i överensstämmelse med arbetsgruppens förslag organiseras även i fortsättningen. Det bör ankomma på kårortsstämmorna att tillsammans med kårorternas centrala idrottsföreningar finna formerna för den fortsatta verksamheten i detta hänseende.

Det antal fasta gymnastik- och idrottslärlartjänster gruppen tagit upp i sitt förslag finner jag väl avvägt. I anslutning till mitt tidigare ställningstagande bör den personal som behövs för motionsverksamheten i fortsättningen vara anställd av resp. kårortsstämmor. De tre innehavare av extra ordinarie tjänster som f. n. finns i Uppsala och Lund bör dock tills vidare alltjämt vara tjänstemän vid resp. universitet och få sin lön på samma sätt som hittills. Medel motsvarande kostnaderna för deras avlöning och allmänna socialförsäkringsavgifter bör hållas inne ur statsbidraget så länge detta förhållande består. Tjänsterna bör sedermera dras in i samband med de nuvarande innehavarnas avgång. Såvitt gäller de befintliga arvodestjänsterna förutsätter jag att de nuvarande innehavarna kommer att — som gruppen föreslagit — såvitt möjligt anställas av studerandeorganisationerna. Överläggningar i hithörande frågor har ägt rum med vederbörande personalorganisationer, som därvid inte haft någon erinran. Det ankommer på studerandeorganisationerna att själva fördela uppkommande arbetsuppgifter mellan innehavare av fasta tjänster och timarvoderade motionsledare.

De studerande vid universitetsfilialerna bör givetvis bli delaktiga i den organiserade motionsverksamheten. Till att börja med torde knappast någon sär-

skild filialorganisation bli nödvändig. I stället bör den fasta personalen vid moderuniversitetens kårortsnämnder i inledningsskedet kunna bistå de studerande på resp. filialorter i den utsträckning som kan behövas för att verksamheten skall komma i gång.

I fråga om lån för anordnande av lokaler för motionsverksamhet ansluter jag mig till vad bostadsstyrelsen och statens nämnd för samlingslokaler anfört i sina yttranden. Möjligheterna att för sådana lokaler få lån från lånefonden för studentkårlokaler bör sålunda vidgas något.

Frågan om den framtida förvaltningen av de idrottslokaler som f. n. finns vid läroanstalterna — bl. a. vid universiteten i Uppsala och Lund — bör lösas i annat sammanhang. Riksrevisionsverket och byggnadsstyrelsen bör få i uppdrag att i samråd utreda hithörande spörsmål.

Jag delar arbetsgruppens uppfattning att ett fastställt statligt bidrag bör ges till de studerandes motionsverksamhet. I avvaktan på de förslag som 1965 års idrottsutredning väntas lägga fram beträffande bl. a. idrottsrörelsens ekonomiska förhållanden bör medelsanvisningen utgå från anslag under åttonde huvudtiteln. Medel till motionsverksamheten bör tills vidare anvisas från samma anslag som bidraget till hälso- och sjukvård för studerande.

Med utgångspunkt i arbetsgruppens beräkningsgrunder och med beaktande av de kostnadsförändringar som följer av förra årets löneöverenskommelser m. m. beräknar jag statsbidraget under budgetåret 1967/68 till motionsverksamhet för studerande till 600 000 kr., vilket innebär en väsentlig ökning av vad som utgår för motsvarande ändamål under innevarande budgetår. Ifrågavarande belopp bör av Kungl. Maj:t fördelas på de olika kårortsnämnderna efter förslag av idrottens samarbetsnämnd.

Med hänvisning till vad jag anfört i det föregående förordar jag, att i riksstaten för budgetåret 1967/68 förs upp ett förslagsanslag, kallat Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande, av (615 000 + 600 000 =) 1 215 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande* för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 215 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Vid protokollet:
Britta Gyllensten

I N N E H Å L L

	Sid.
1. Inledning	3
2. Studerandehälsovård	4
2.1 Nuläget	4
2.2 Arbetsgruppens förslag om studerandehälsovård	7
2.3 Remissyttrandena	16
3. Motionsverksamhet för studerande	24
3.1 Nuläget	24
3.2 Arbetsgruppens förslag om motionsverksamhet för studerande	26
3.3 Remissyttrandena	30
4. Departementschefen	35